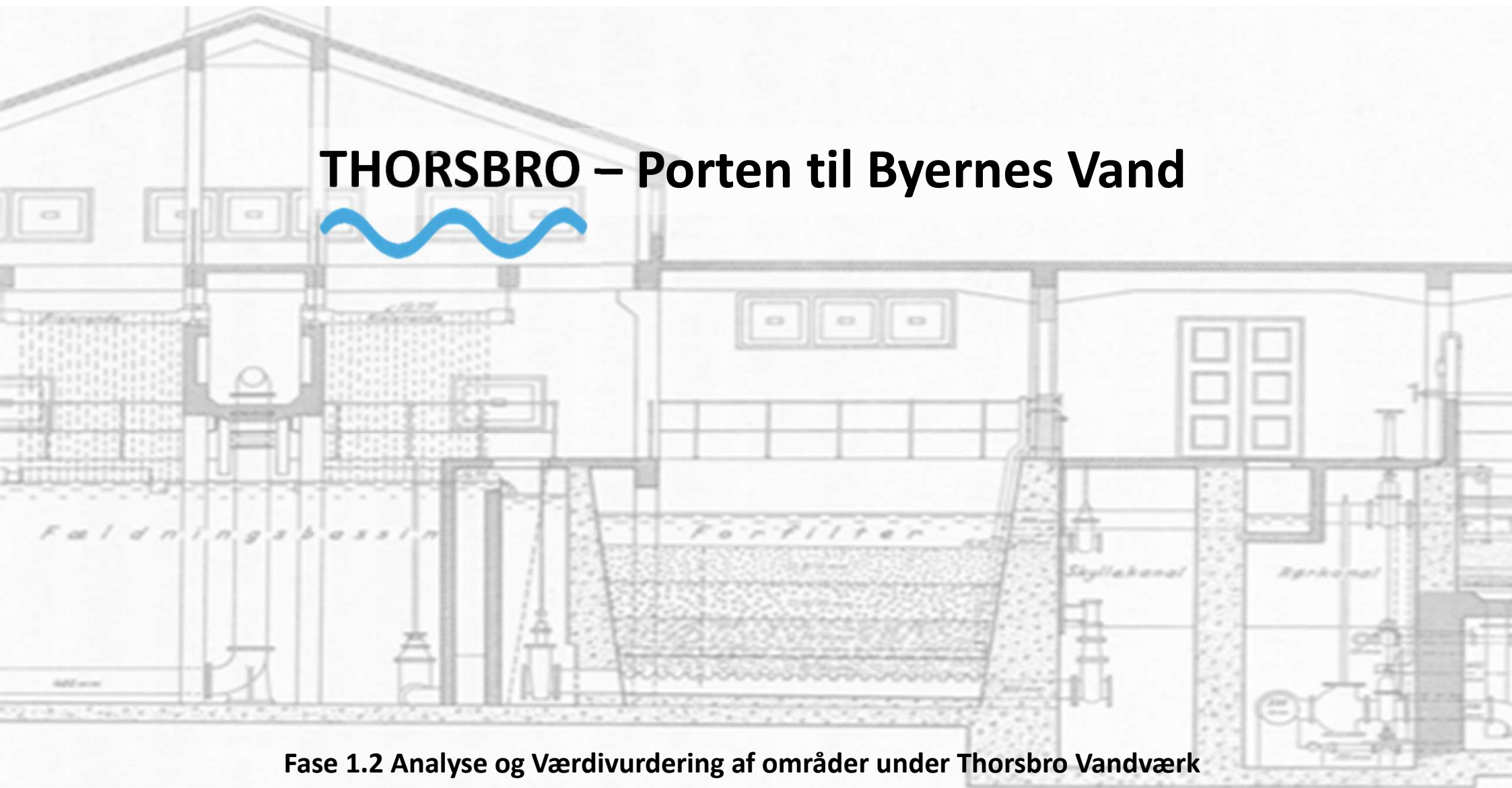

THORSBRO – Porten til Byernes Vand

Fase 1.2 Analyse og Værdiurdering af områder under Thorsbro Vandværk

Sammenfatning

Thorsbro Vandværks drift og udvikling siden 1909, er udsprunget af de vandrige geologiske forhold og Københavns stigende efterspørgsel på drikkevand.

Vandværket vidtstrakte, kontinuerlige og komplekse funktioner rækker langt ud over vandværksgrunden, og er en samlet unik fortælling om vand-indvindingen, -behandling og -distributionens teknologiske udvikling, hvor Thorsbro har været, og stadig vil være, førende.

Nogle enkeltelementer, store som små, kan synes ubetydelige men for den samlede kulturhistoriske fortælling kan de have meget høj værdi.

Thorsbro udgøre et kontinuerligt og velbevaret kulturhistorisk, arkitektonisk og teknologisk vidnesbyrd om vandværkernes udviklingen, hvorfor det samlede kompleks har en høj bevaringsværdi.

Bevaringsværdier - Thorsbro

Analyse

I denne rapport analyseres de mange bevarede kulturspor, der i dag står som et vidnesbyrd om Thorsbro Vandværks kontinuerlige drift siden 1909. Herunder analyseres sammenhængene mellem de mange områder, enkeltelementer, og funktioner, der har udgjort Thorsbro i mere end 100 år. Elementernes indbyrdes sammenhæng er centrale for forståelsen af, hvad vandværket er, og hvordan det har opfyldt sine funktioner gennem tiden.

Analysen peger på de forskellige skalaer, som tilsammen i mere end 100 år har karakteriseret vandværket. I det helt overordnede perspektiv kunne de vandrige geologiske og gode landskabelige forhold i Ishøj imødekomme storbyen Københavns stadigt stigende efterspørgsel på rent drikkevand. Efter omfattende opkøb af jord etableredes derfor et vandværk i Thorsbro, der kunne samle råvandet fra en lang række borer på kildepladserne i et stort område omkring Thorsbro. Kildepladserne blev forbundet til det nye vandværk med ledninger, der kunne lede vandet ind til behandling på værket. Disse principper har holdt sig uændrede gennem hele perioden frem til i dag og vil også udgøre grundstenene i det nye vandværk, der tages i brug i 2023.

Analysen peger også på, hvilken stadigt mere central rolle, behandlingen af råvandet har betydet, idet man løbende har efterspurgt drikkevand i stadigt større mængder og i en bedre kvalitet. Vandværket er derfor med tiden blev tilført en række tekniske funktioner, der har skulle sikre samling af vandet, rensning, iltning og filtrering af vandet. Og fordi den kontinuerlige leverance af vand fra Thorsbro har været vitalt for Hovedstaden, peger analysen på en række centrale funktioner og temaer omkring personale, driftsfunktioner og pumpekapacitet, der har været afgørende for forsyningssikkerheden gennem hele perioden.

Vurdering

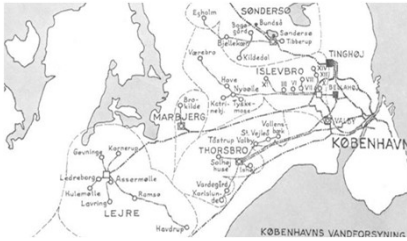
Thorsbro Vandværk er en kompleks og vidtstrakt funktion, der rækker langt ud over hegnet til selve vandværksgrunden. Derfor er vurderingen af vandværkets historiske betydning nødt til at inddrage de landskabelige, tekniske, kulturhistoriske og arkitektoniske bevaringsværdier på vandværket og i dets nærområde.

Vurderingen af disse værdier peger således på den høje bevaringsværdi af det særlige kulturlandskab, som vandværkets drift har skabt på kildepladserne og langs ledningerne, der følger Lille Vejleå, og som har markeret det traditionelle landbrugs- og godslandskab med en række spor. Kildepladernes flade arealer med deres brønde og småbygninger, de såkaldte hævertledninger gennem landskabet og det regulerede bundsikrede åforløb er centrale for forståelsen af vandværket. Samme høje vurdering har en række af de centrale temaer på selve vandværket; anlæg og bygninger til filtrering og anden vandbehandling, samlebrønde og maskinhuset samt naturligvis tjenesteboligerne til værkets specialiserede personale.

Thorsbro Vandværk består således af en lang række enkeltelementer, som måske hver især ikke syner af meget, men som tilsammen udgør et meget fint og velbevaret vidnesbyrd om, hvordan vandværket gennem tiden er blevet udviklet og forfinet for uafbrudt at kunne levere drikkevand af høj kvalitet gennem forsyningsnettet til hovedstadens vandhaner. Disse kulturspor fordeler sig over et stort geografisk område i og udenfor Ishøj Kommune og viser Ishøjs centrale rolle i hovedstadens udvikling til en metropol siden 1909. Denne vigtige historie og de velbevarede elementer fra det klassiske vandværk vil yderligere blive understreget, når det nye vandværk fra 2023 fortsætter driften efter mange af de samme principper, som har været gældende i mere end 100 år.

Øv.tv. foto fra dronefilm. Forside zoom af Iltnings- og filterbygning 1924 /HOFOR arkiv

Sammenfatning

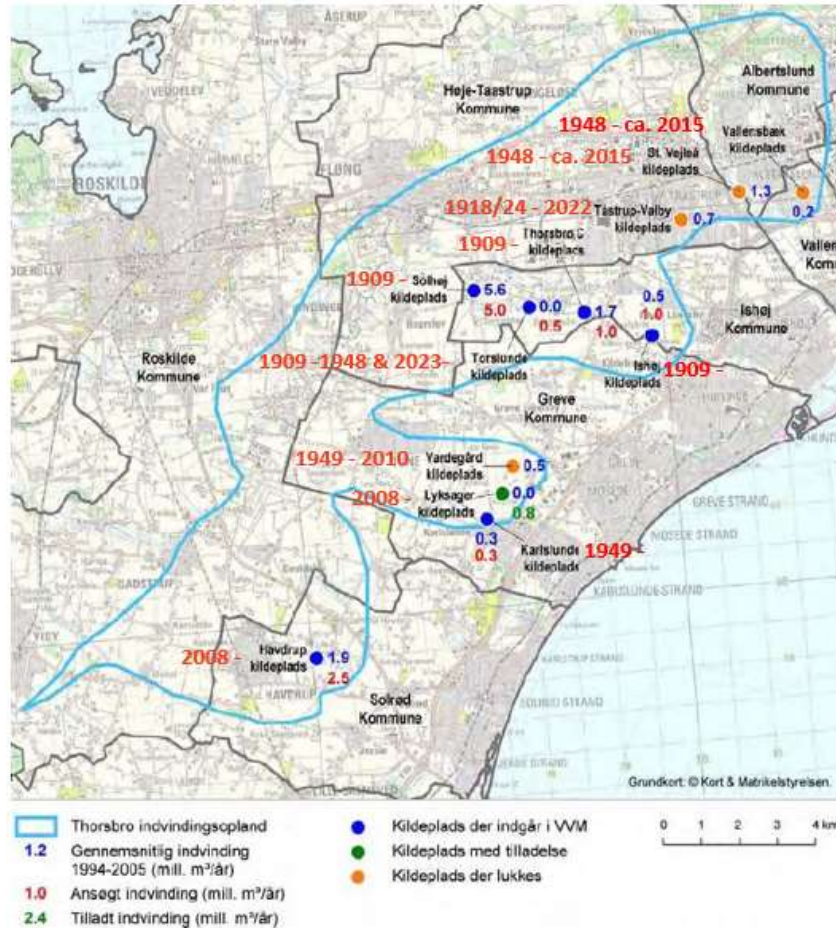
Thorsbro Vandværk er HOFOR' første decentralt anlagte vandværk udenfor København.

Råvandet kom til at begynde med kun fra Ishøj kommune.

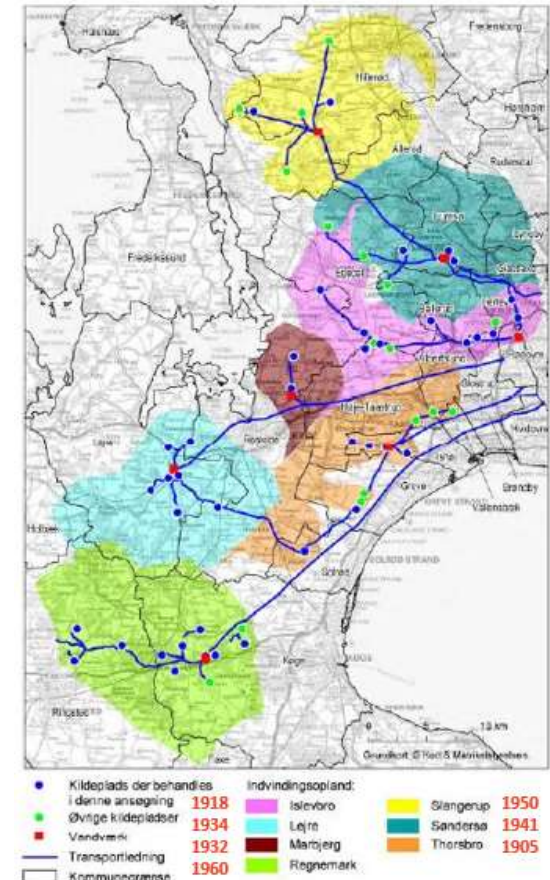
Kort efter udvides indvindingsområdet mod nord med Tårstrup-Valby, og efter krigen kom St. Vejleå i Albertslund og Vallensbæk kildepladser til. Alle er nu lukket.

Mod syd udvides med Vardegård, Karlslunde og senest med Lyksager i Greve kommune. Havdrup Kildeplads (som oprindeligt gik til Lejre vandværk) er nu tilsluttet Thorsbro Vandværk. Vardegård er lukket.

Thorsbro Vandværks indvindingsområder

Kildepladser og indvindingsopland for Thorsbro Vandværk. Kilde: Miljøministeriets VVM redegørelse for HOFOR juni 2013, med funktionsperiode tilføjet jf. årsrapporter anført med rødt.

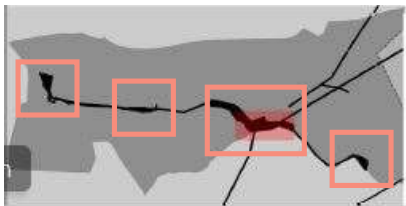

Figur 3-1 Kort over HOFORs eksisterende vandindvindingsstruktur.

HOFOR' Kildepladser, indvindingsopland og vandværker. Kilde: Miljøministeriets VVM redegørelse for HOFOR juni 2013, med påbegyndt opførelses år anført jf. årsrapport 1999 med rødt.

Sammenfatning

Bevaringsværdierne – på Thorsbro kildepladser i Ishøj

Høj Værdi

Kildeplads Solhøj

Den vandrigeste i HOFOR' forsyningsnetværket.

Kildeplads Thorslunde

Ældst bevarede kildepladshus.

Kildeplads A, C og D

Haver, brønde og spor efter hævertledninger.

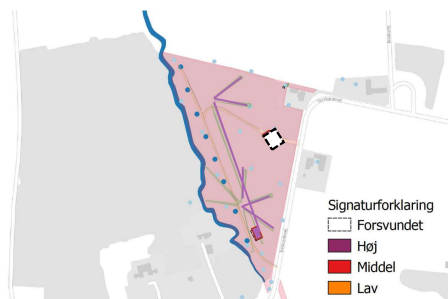
Sammenhængen mellem kildepladserne

Udstrækningen, ådalen og det regulerede bundsikrede åløb.

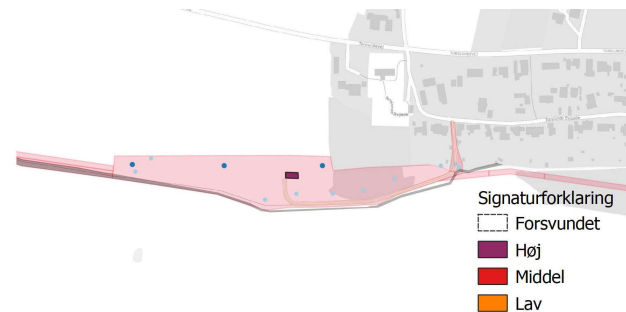
Middel Værdi

Kildeplads Ishøj

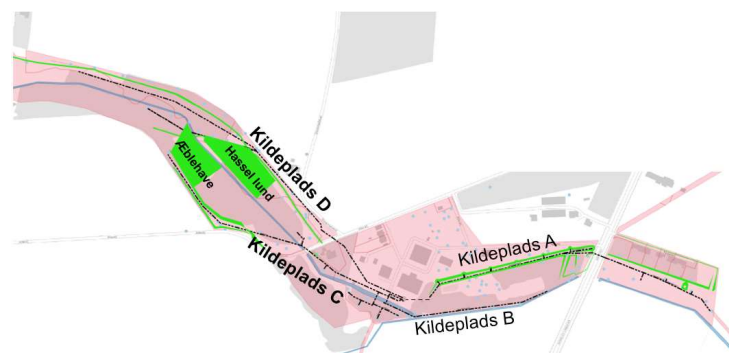
Sidste nedstrøms kildeplads langs Lille-Vejleå.

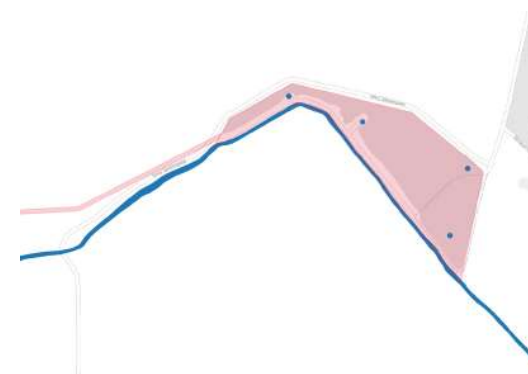
Solhøj Kildeplads

Thorslunde Kildeplads

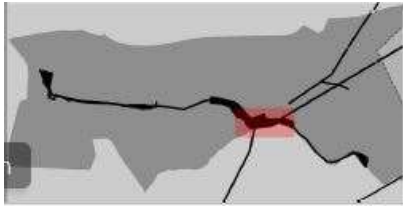
Kildeplads A, B, C, D

Ishøj Kildeplads (E)

Sammenfatning

Bevaringsværdierne på Thorsbro Vandværk – Funktionstemaer

Vandværkets bevaringsværdi ligger i høj grad i sammenhængene, som både fortæller om vandværkets funktioner og om udviklingen i vandværksdriften i det 20. årh.

Høj Værdi

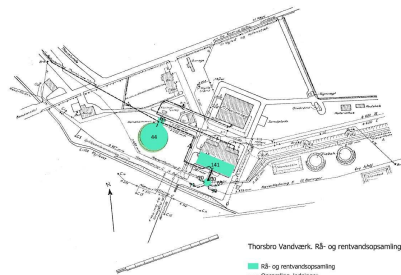
- Vandværksbygninger og anlæg og installationer (f.eks. brønde, Slambed, målerbygværk) fra perioden 1909 – 1984.
- Bevarende landskabsspor fra 1909-1984, herunder også stiforbindelser, broer og landskabspleje, f.eks. græsslåning på kildepladserne.

Middel Værdi

- Vandværksbygninger fra 1980'erne.

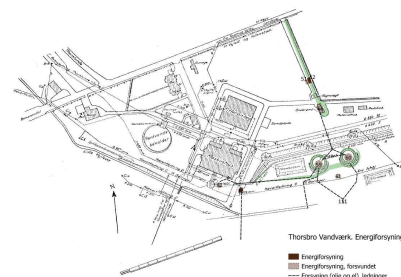
Lille Værdi

- Garager og udhuse til tjenesteboligerne, som er opført efter boligerne er solgt fra.
- Landskabstilbageføringer, f.eks. opfyldningen af hævertledninger.

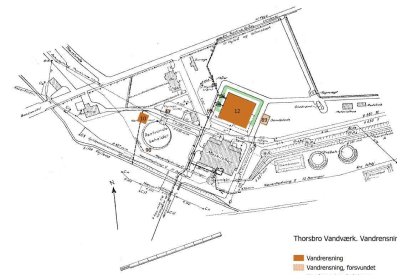
Rå- og rentvandsopsamling

Samlebrønd, tunnel til brøndkælder i Maskinhuset og HOFOR' første opførte underjordiske vandreservoir.

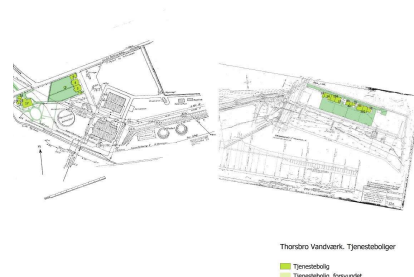
Energiforsyning

Olie- og senere El-anlæg.

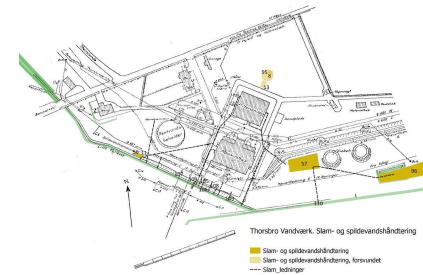
Vandrensning

Iltnings- og Filterbygning, som HOFOR' første åbne hurtigfilter, og senere første coldpleater iltnings anlæg.

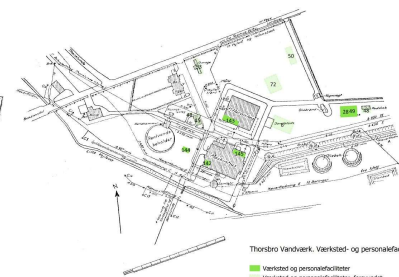
Tjenesteboliger

Værkets selvforsyning langt fra København krævede tjenesteboliger.

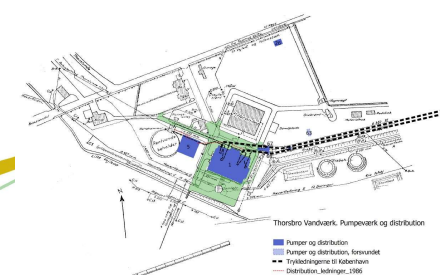
Slam- og spildevandshåndtering

Slambassin og –bed til affaldsprodukter fra filtrering samt øvrige afledning af regn- dræn og spildevand.

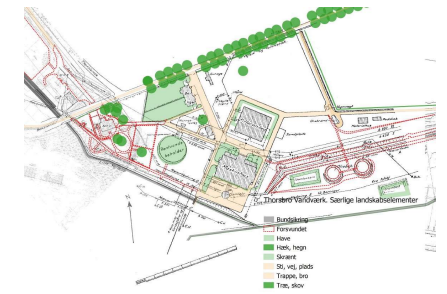
Værksted- og personalefaciliteter

Værkets 24-7 drift nødvendiggjorde etablering af værksteder mv.

Pumpeværk og distribution

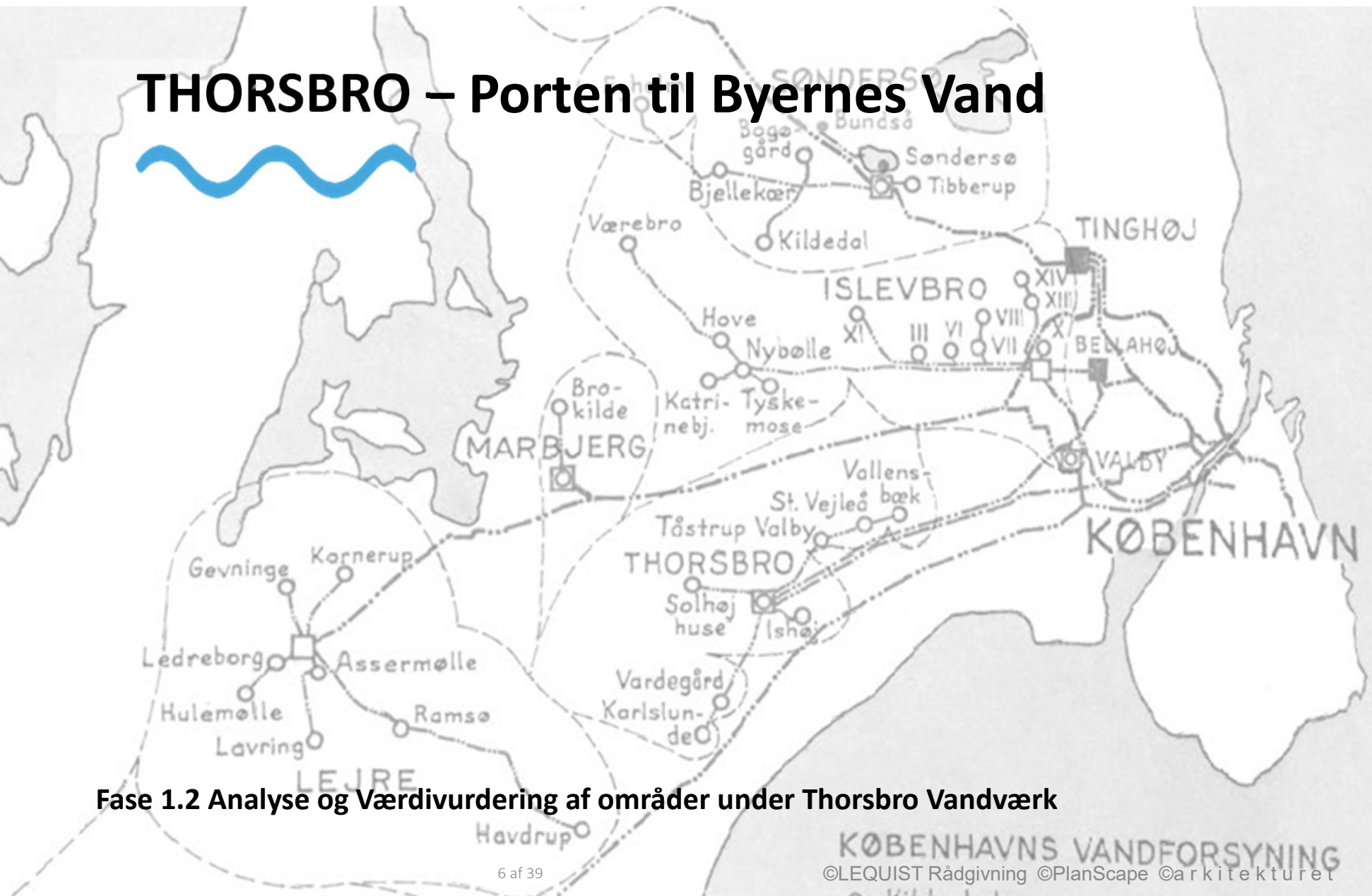
Københavns Vandforsynings første vandpumper som blev drævet af dieselmaskine, samt de elektrificerede maskinhus fra 1980'erne

Landskab

Klare spor fra personale hierarkiet, og anlæggets indretning.

THORSBRO – Porten til Byernes Vand

Fase 1.2 Analyse og Værdiurdering af områder under Thorsbro Vandværk

Analyse og værdivurdering af områder under THORSBRO Vandværk

Indledning

I projektets første del blev gennemført en kortlægning af historier, de tekniske forhold og de arkitektoniske og landskabelige forhold, der karakteriserer Thorsbro Vandværk. Det blev i denne forbindelse klart, at de enkelte kildepladser og indvindingsområder er centrale dele af vandværkets funktion og historiske værdier. Der er derfor gennemført en overordnet kortlægning af, hvilke funktioner og dele, som indgår i vandværket, og som derfor bør ansues som en del af en større kompleks sammenhæng, som tilsammen udgør Thorsbro Vandværk. Thorsbro' samlede indvindingsområde udenfor Ishøj Kommune ansueliggøres men behandles ikke yderligere. Indenfor Ishøj kommune skelnes der imellem tre typer:

- Områder til Råvandsindvinding dvs. kildepladser i Ishøj, herunder landskab, bygninger og ledninger frem til vandbehandlingen på vandværket.
- Vandværket med alle de dele, der understøtter vandbehandlingen.
- De dele af distributionsnettet, der ligger indenfor Ishøj Kommune.

Metode

I denne delrapport er både Thorsbro vandværk og dets tilknyttede kildepladser i Ishøj kommune og kort gennemgået og analyseret. I analysen indgår en vurdering af:

- Stedets typologi og rolle i det samlede vandværks funktioner
- Hvilke historiske perioder, det enkelte område repræsenterer
- I hvilket omfang områdets elementer er bevarede og aflæselige
- Hvor centrale de enkelte områder er i forhold til bevaring og formidling

Endeligt indgår i analysen et katalog over de mange enkeltelementer, som vandværket og dets kildepladser består af.

Områder og delområder i denne rapport

Thorsbro indvindings område udenfor Ishøj
Kildeplads Thorsbro
Kildeplads Solhøj
Kildeplads Torslunde
Kildeplads Ishøj
Thorsbro Vandværk
HOFOR distributionsnet

Thorsbro Vandværk

Selve Thorsbro Vandværk har spillet den centrale rolle i vandindvindingen i et meget stort område, der også er rakt ud over Ishøj Kommunes grænser. På vandværket er vandet fra de enkelte kildepladser blevet samlet, behandlet og videredistribueret til forbrugerne i Hovedstadsregionen.

Vandværket har således været en kompleks funktion, og med henblik på at analysere og vurdere de enkelte dele, skelner analysen mellem seks forskellige funktioner eller temaer, der behandles hver for sig:

- Rå- og rentvandsopsamling
- Vandrensning
- Udledning Slam mv.
- Distribution og pumper
- Energiforsyning til vandværket
- Værksteder og personalefaciliteter
- Tjenesteboliger
- Landskab

De geologiske og landskabelige forudsætninger for vandindvindingen gennem Thorsbro

Baggrund

Landskabet omkring Lille Vejleå er rigt på vand, fra åer og bække som strømmer i de kløfte, som blev dannet i istiden. Lille Vejleå er den mest vandrige af åerne, den har gennem tiden været kendt for sine mange kilder og langs åen lå allerede fra 1300-tallet flere vandmøller langs åen.

Egnens frugtbare jord har skabt et udpræget landbrugsland med store frugtbare marker og herregårdsanlæg. Det frodige landskab var også rigt på dyr og husede også Kongelige skydebaner.

Egnen omkring Lille Vejleå var kendt som særligt vandrig. Åen var bred, og der løb naturlige kilder, der var så kraftige, at de er indtegnet på de gamle landkort. Langs den 12 km lange å var der flere vandmøller, og ved møllerne var der opstemmede mølledamme og sluser. På gamle kort kan man se vandfyldte grøfter og mange vandhuller på markerne. Kortene viser også et tydeligt terrænfald og et bredt sumpet bælte langs med åen.

Jorden på den københavnske vestegn var frugtbar og landskabet før 1909 var i udpræget grad et gods- og landbrugslandskab med store marker, godser med haver, gærde og alleer og tilhørende landsbyer, kirker, møller m.v.

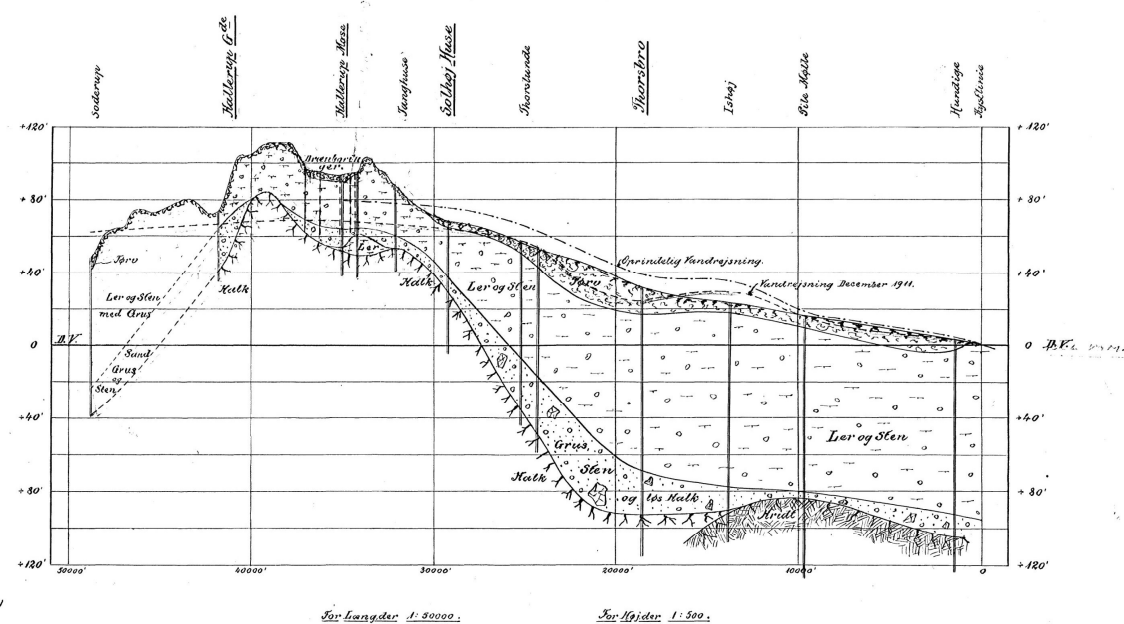
Analyse og vurdering

Landskabet omkring Thorsbro Vandværk bærer stadig et tydeligt præg, som den omfattende bearbejdning af landskabet har undergået med henblik på at fremme og ikke mindst sikre vandindvindingen.

Københavns Vandværk.

Plan 3.

Profil Kallerup Gde.-Solhøj Sdise - Lille Vejleå.

T. 8 b. 11

T. 7. Mappen.

Jordprofil efter undersøgelsesboringer, fra Kallerup over Solhøj, Thorslunde, Thorsbro, Ishøj, Pilemølle til Hundige kyst – langs Lille Vejle å. / HOFOR arkiv.

Teknikken bag Thorsbro Vandværk

Råvandsindvinding sker på kildepladserne hvor vandboringer henter råvand op af undergrunden. Råvandet sendes i ledninger til Thorsbro Vandværk hvor der, afhængig af vandets kemiske sammensætning sker en større eller mindre Vandbehandling. Herefter Distribueres det renedrikkevand ind til København.

Råvandsindvindingen er usædvanlig god i den vestlige ende af Ishøj og dette er baggrunden for anlæggelsen af et første Thorsbro Vandværk i 1909. Teknikken for Råvandsindvindingen er tilpasset stedet og udviklingen gennem tiden. Thorsbro Vandværks område er også en kildeplads.

Vandbehandlingen var fra begyndelsen alene en klor behandling af råvandet. Men ved udvidelsen af råvandsindvinding fra kildepladserne nord for Ishøj kom først Tåstrup-Valby, blev det nødvendigt at rense råvandet. Dette skete efter de nyeste principper i Iltnings- og filterbygningen, som den dag i dag fortsat renser efter de samme principper.

Distributionen af det rene drikkevand ske via store pumper i Maskinhusene, som er forsynings sikret ved dublering. Dieselmaskiner der drev de remtrukne pumper var nyeste teknik. Disse blev udskiftet efterhånden som vandindvindingen steg og distributionsnettet krævede større pumpetryk. Vandværket var det næstsidste i HOFORS' område der overgik til el pumper i et nyere maskinhus.

Kravet om drikkevand uden kalk, og mindre forbrug af vand til rensning af vandbehandlingsfiltrene, har medført at et helt nyt vandværk er under opførelse. Dette indeholder i princippet (foruden afkalkning) de samme funktioner som i dag er repræsenteret i de eksisterende bygninger. Alle eksisterende bygninger er i brug indtil det nye vandværk står færdigt.

Analyse

På Thorsbro Vandværk finder man alle de funktioner ét vandværk skal have for at levere rent drikkevand til forbrugerne.

Kildepladsen og alle eksisterende bygninger er stadig mere eller mindre i brug, de vil først udtages af driften når det nye vandværk står færdigt i 2023.

Vurdering

Thorsbro Vandværks tekniske udvikling og funktion som kildeplads for råvandsindvinding, Vandværk for vandbehandlingen og distributionen er repræsenteret på stedet, gennem alle eksisterende bygninger og anlæg.

Tv. Gl Maskinhus, midt Maskinhus 1985, th Hanekammerbygning

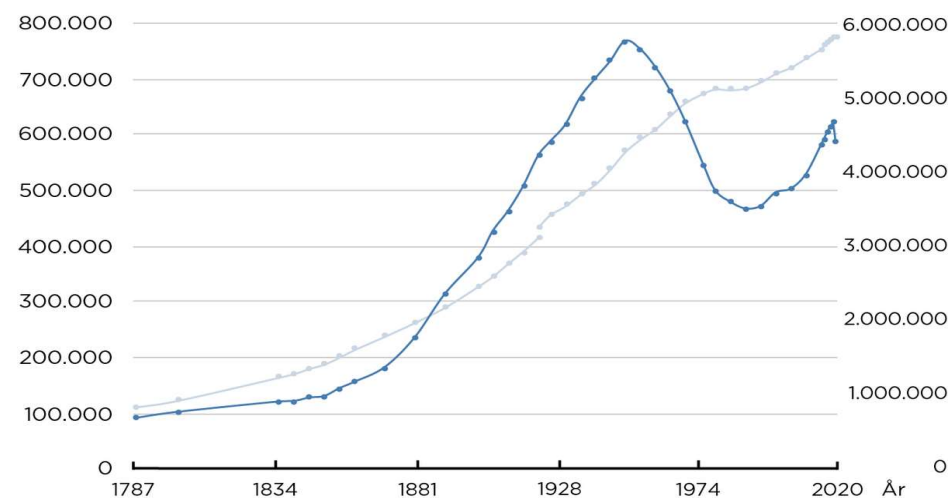
Kulturhistorien bag Thorsbro Vandværk

Thorsbro Vandværk har siden dets oprettelse været én af de centrale kilder for rent drikkevand til København og Hovedstadsregionen. Mod slutningen af 1800-tallet var hovedstadens befolkning vokset i sådant et omfang, og behovet for rent vand var blevet så stort, at det blev nødvendigt for Københavns Vandforsyning at opkøbe jord og etablere vandværker i oplandet til København. På grund af de gunstige geologiske forhold i området omkring Ishøj valgte man her at udvikle en række kildepladser, der blev forbundet med et centralt nyt vandværk i Thorsbro. Gennem vandværket kunne råvandet behandles og distribueres videre til forbrugerne.

Kortlægningen af vandværkets historie og bevarede helheder og elementer viser, at der er sket en løbende udbygning af vandværket op gennem periodens seks faser – helt frem til i dag. Udbygningen har naturligvis afspejlet den teknologiske udvikling op igennem tiden, selvom mange af vandværkets grundlæggende tekniske principper gennem tiden har været de samme; at hente drikkevandet op af kildepladsernes borer, lede det gennem en behandling på vandværket og videre til beholdere omkring København – og derfra videre til forbrugernes vandhaner. Kortlægningen viser dog også tydeligt, at de bevarede dele af vandværket er et direkte spejl af hovedstadens – og samfundets - udvikling gennem de sidste godt 100 år. Den stigende efterspørgsel på drikkevand i høj kvalitet har betydet, at nye kildepladser har måttet tages i brug, og vandværket er løbende blevet moderniseret med nye tekniske anlæg til at rense og ilte vandet, hvilket stadig er fuldt aflæseligt i de bevarede dele.

Samtidig viser en analyse, hvordan vandværket har været med til at præge Ishøjs historie gennem mange år. Dels har vandværket været en stor arbejdsplads med bevidste og fagligt engagerede arbejdere, og dels har hensynet til Ishøjs drikkevandsressourcer lagt beslag på store dele af kommunens arealer. Kortlægningen viser således tydeligt, at vandværket siden dets opstart i 1908-09 har hængt uløseligt sammen med landskab og mennesker i Ishøj, og at stedets historie bør ses og formidles i et bredt lokalt og regionalt perspektiv.

Thorsbro Vandværk er et unikt sted, og de bevarede dele repræsenterer en lang og kompleks historie om, hvordan hovedstaden siden århundredeskiftet er blevet forsynet med frisk drikkevand fra kildepladserne i Ishøj Kommune. Set i såvel et lokalt og regionalt perspektiv, besidder Thorsbro Vandværk med dets kildepladser og kultiverede landskab en høj bevaringsværdighed som et meget repræsentativt vidnesbyrd om væsentlige temaer i både Ishøjs og Københavns udvikling.

Befolkningstilvæksten i København. DST

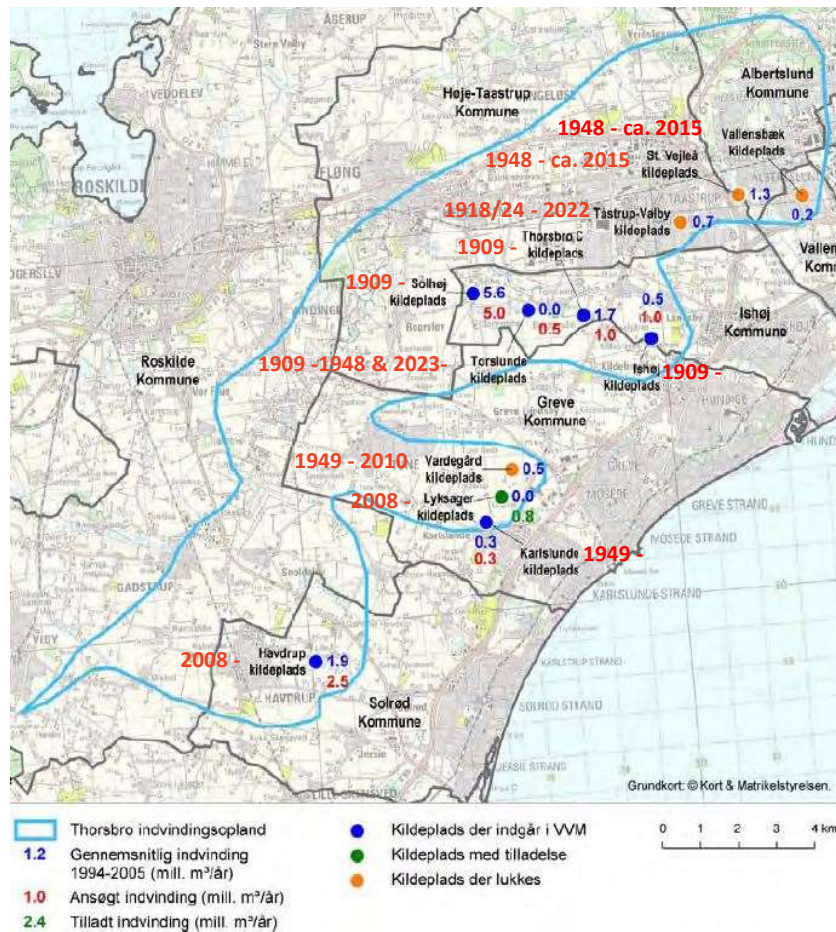
Værdiurdering

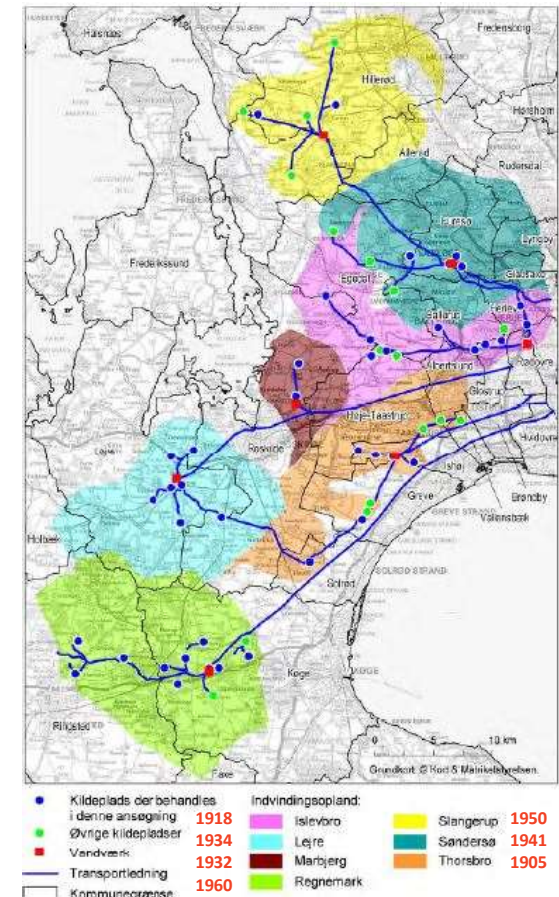
Thorsbro blev anlagt som et af de første decentrale indvindingsområder med eget vandværk.

I vandværkets først år kom råvandet fra Ishøj kommune, men hurtig udvides mod nord til Tåstrup- Valby for senere at få tilkoblet St. Vejleå og Vallensbæk kildeplads, efterfulgt af de sydlige beliggende kildepladser: Havdrup, Karlslunde samt Lyksager og Vardegård.

Thorsbro Vandværk - Indvindingsområder

Kildepladser og indvindingsopland for Thorsbro Vandværk Kilde: Miljøministeriets VVM redegørelse for HOFOR juni 2013, med funktionsperiode tilføjet jf. årsrapporter anført med rødt.

Figur 3-1 Kort over HOFORs eksisterende vandindvindingsstruktur.

HOFOR' Kildepladser, indvindingsopland og vandværker. Kilde: Miljøministeriets VVM redegørelse for HOFOR juni 2013, med påbegyndt opførelses år anført jf. årsrapport 1999 med rødt.

Analyse

For at kunne skaffe tilstrækkeligt meget vand til vandforsyningen opkøbte Københavns Vandforsyning ganske store områder flere steder vest og syd for København. Disse kildepladserne udenfor Ishøj kommune blev koblet på Thorsbro Vandværk i forskellige perioder, og med forskellig tekniske indvindings principper.

Ældst er Tåstrup-Valby, der startede med jævnstrøms pumper der dog blev ændret til vekselstrømsregulerbare pumper samtidig med etableringen af St. Vejleå og Vallensbæk. Ændringen gav sig direkte udtryk i bygningens størrelse. Vandet i dette område krævede vanbehandling og Tåstrup-Valby var direkte årsag til Iltning- og Filterbygningen tilblivelse, på Thorsbro Vandværk.

Særligt siden 1990'erne blev miljøpåvirkningen af drikkevandet markant, og alle 3 kildepladser er i dag lukket, pga. forurening af råvandet. Efterfølgende blev etableret nye kildepladser syd for Ishøj Kommune, nogle med bygninger i princippet som Vallensbæk kildeplads.

Kildepladserne blev anlagt i vandrige områder, langs åer og i vådområder. Områderne har for Vallensbæk og Tåstrup-Valby udviklet sig til boligområder, og kildepladserne ligger nu som grønne strøg gennem disse bebyggelser. Andre steder kan de blot ses som en grusvej, med nogle brøndboringer og eventuelt et tilbageværende pumpehus, ude i landområderne.

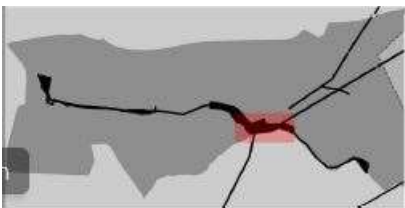
Vurdering

Kildepladserne udenfor Ishøj Kommune ligger fortsat som et vidnesbyrd om det meget store omfang, som vandindvindingen vest og syd for København har haft med Thorsbro Vandværk som det centrale koblingspunkt. Selvom de kan være svære at opfatte i landskabet, er kildepladserne – og ikke mindst deres bygninger - dog fortsat synlige i landskabet, selvom deres forbindelser i form af ledningstracéer efterhånden er blevet indlejret i byernes bebyggelser. En særskilt bevaring af disse områder er mulig, men den er ikke afgørende for forståelsen af Thorsbro Vandværks funktioner og omfang.

Øv. tv. Tåstrup-Valby pumpehus, øv. th. Havdrup brøndboring, Ovenfor Vallensbæk pumpehus.

Værdiurdering

Kildeplads A-D ligger i direkte tilknytning til Thorsbro Vandværk og er en del af værkets ældste historie.

Kildeplads C syd for samlebrønden er let at genkende, ved de gamle nedlagte hævertbrønd-dæksler, og såede stier hvor hævertledning ligger.

Kildeplads A, C og D vurderes at have en høj bevaringsværdi.

Kildeplads A, B, C & D

Analyse

Kildeplads A, B, C og D er en del af vandværkets tidlige historie, og de blev alle anlagt ved vandværkets tilblivelse, med hævertledninger ind til samlebrønden på selve vandværket. Dermed repræsenterer områderne vandværkets lange historie med fokus på den ældste del.

Pladsen yder en 1/3 vandmængde ift. Solhøj. Kildeplads B er idag nedlagt, medens de øvrige har fungeret siden. Ved overgangen til det nye vandværk ændres antallet af borerer markant, Hævertledning C trace langs marken er fyldt op med overskudsjord fra det nye værk. Kildeplads D er ligeledes omlagt og fornyet men fastholdt på oprindeligt arealeudstrækning. A er nedlagt på vandværksgrunden vest for Køgevej, men to nye borerer øst herfor og lige syd for Frederiksbergboligerne etableres.

Vurdering

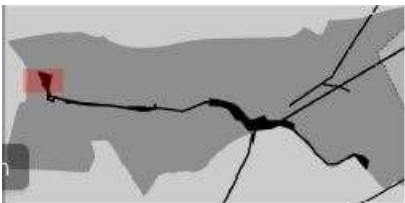
Selvom pladserne i dag til dels er nedlagte er de stadig meget synlige i terrænet og rummer en række autentiske elementer. Særligt er de landskabelige træk stadig markante, og kildepladserne kan blandt andet stadig tydeligt ses i den beplantning, der omgiver dem. Denne betydelige landskabelige integritet gør kildepladserne til et meget synligt og bevaringsværdigt element i landskabet umiddelbart omkring vandværket.

Endeligt giver kildepladserne en forståelse af vandværkets og indvindingsområdernes omfang og udstrækning, og de rummer således en høj aflæselighed og formidlingsværdi.

Øv. tv. Nedlagt Kildeplads C, øv.th. kildeplads C ved syd for Samlebrønde, ovenfor kildeplads D.

Værdivurdering

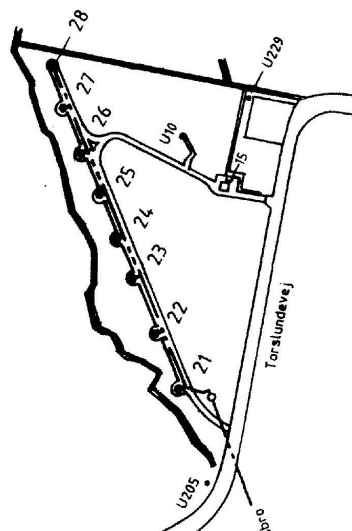
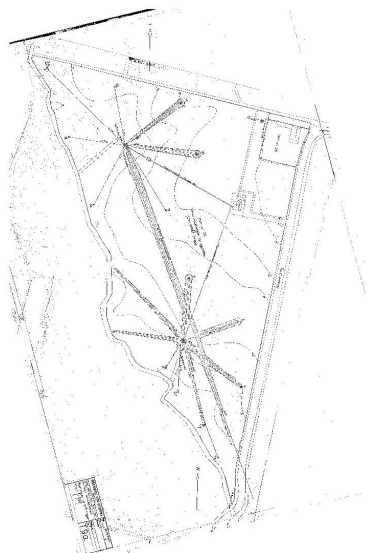

Helt tilbage fra Thorsbro Vandværks start, har Solhøj kildeplads i Ishøj udmærket sig ved at være den vandrigeste og reneste kildeplads af alle, i HOFOR' indvindingsområde.

På kildepladsen ses spor fra de allerførste boringer, og de nyeste tekniske anlæg understreger denne kildeplads vigtige rolle i vandforsyningen til København.

Solhøj Kildeplads vurderes at have en høj bevaringsværdi.

Kildepladser - Solhøj

Analyse

Området ved Solhøj blev erhvervet meget tidligt af Københavns Vandforsyning. Solhøj har gennem hele perioden været Thorsbro Vandværks vigtigste kildeplads, og i HOFOR har den gennem alle årsrapporterne været fremhævet som den reneste og vandrigeste kildeplads.

Pladsen ligger i en lille skov langs Lille-Vejleå, der på dette stykke ikke er bundsikret. Gennem skoven er et stisystem, og en lille bro over åren. Stien fungerer som skolesti, og området er generelt et populært rekreativt område. Pladsen er indpasset som en lomme i det eksisterende godslandskab.

Hævertsystemet som blev etableret i 1906-08 fungerede frem til 1974. Der er fortsat tydelige spor efter dette hævertsystems ledningsføring. Det oprindelige system blev senere erstattet af borerørspumper.

Der er i 1985 bygget et stort Stripningsanlæg til iltning af råvandet, således at klorforureningen af grundvandet fra én virksomhed i nærområdet, kan fjernes. Dette decentrale anlæg vidner kildepladsens vigtighed. Anlægget i den tidstypiske arkitektur nedrives i 2022. Hvor elforsyningen i dag ses, lå oprindeligt det gamle vakuumanlæg.

Vurdering

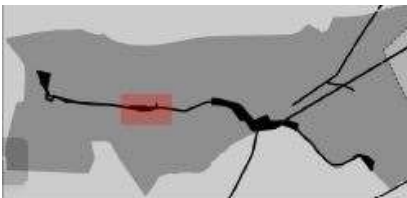
Området ved kildepladsen med dens tekniske installationer er i dag velbevarede og med en høj integritet, selvom områdets teknik og bebyggelse løbende er blevet fornyet med henblik på at kunne leve op til aktuelle standarder. Området fremstår dermed også fuldt autentisk i forhold til den aktuelle anvendelse og i et vist omfang i forhold til de oprindelige funktioner.

Den meget tidlige kildeplads står som et vigtigt og bevaringsværdigt vidnesbyrd om omfanget af kildepladserne og er væsentligt i en formidling af vandværkets omfang og geografiske spredning.

Øv. tv. Stripningsanlæg, øv. th. gammel Hævertledningstrace
Ovenfor tv. Stripningsanlæg. Ovenfor Th. el forsyning beliggende hvor gl. vakuumanlæg lå.

Værdiurdering

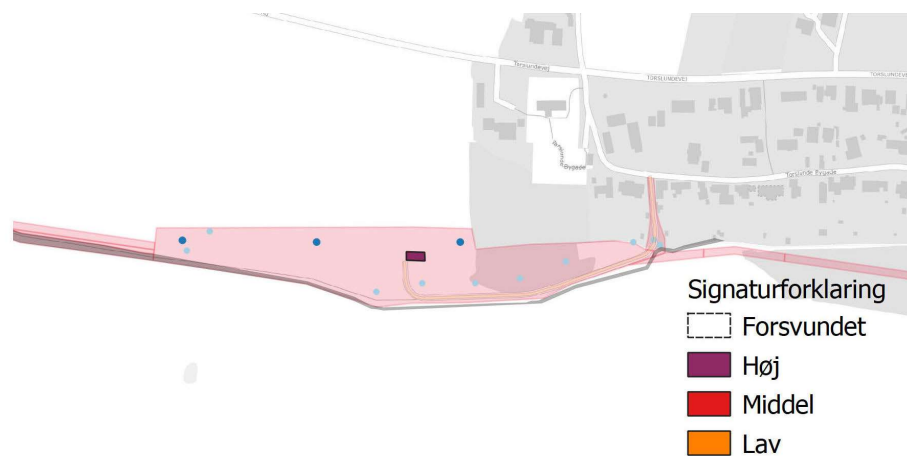
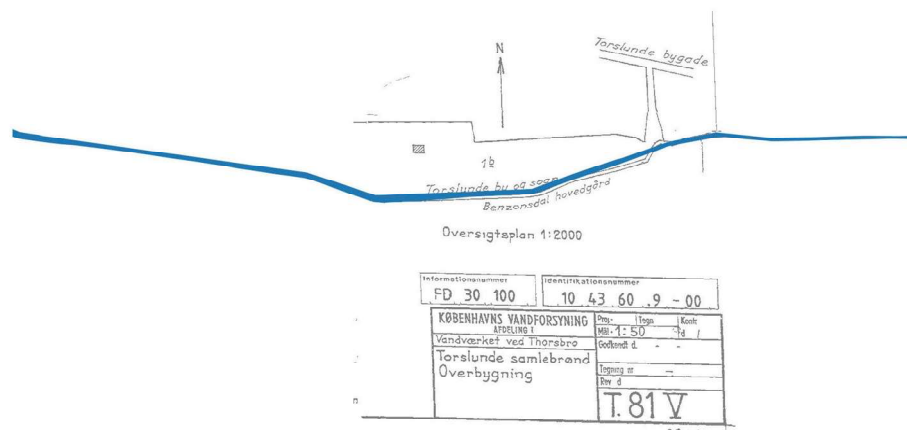

Samlebrøndsbygningen fra 1908 på Thorslunde Kildeplads udmærker sig ved, at være den ældst bevarede i Thorsbro Vandværks indvindingsområde.

Ådalen langs Lille-Vejleå ligger som et meget tydeligt kultiveret landskabstræk, og kan følges af stien fra Solhøj Kildeplads.

Kildepladsen vurderes at have en høj bevaringsværdi.

Kildeplads – Thorslunde

Analyse

Thorslunde Kildeplads er én af de oprindelige kildepladser under Thorsbro Vandværk og repræsenterer dermed vandværkets funktioner i alle perioder.

Kildepladsen ligger i ådalen langs Lille-Vejleå, som her er bundsikret med henblik på at beskytte drikkevandsforekomsterne. Samtidig er åen på lange stræk rettet ud. Kildepladsen er dermed et karakteristisk kulturlandskab, som udgør sin egne historie i forhold til det omkringliggende godslandskab og landsbyen Thorslunde.

På kildepladsen ses Thorsbro vandindvindingsområdets ældste decentrale bygning; samlebrønden fra 1908. Bygningen er arkitektoniske tilpasset byggeriet af selve vandværket og er derfor meget genkendelig i sin solitære placering på den åbne kildeplads. Samlebrøndsbygningen havde i kælderen et stort opsamlingskar, der modtog vandet fra Solhøj Kildeplads og fra hævertboringer på Thorslunde Kildeplads, som dog nedlagdes i 1948. Kildepladsen genåbner med to helt nye boringer i 2023, der i nye ledninger fører vandet til det nye vandværk på Thorsbro. Herefter vil bygningen teknisk være overflødig.

Vurdering

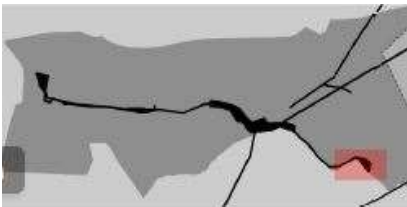
Kildepladsen fremstår stadig åben, men klart afgrænset, og meget genkendelig som et klart landskabelig træk med den udrettede og bundsikrede å og med den karakteristiske samlebrøndsbygning. Kildepladsens udstrækning kan ses gennem de tekniske installationer i landskabet. Området har dermed en såvel høj integritet og en høj autenticitet i forhold til områdets tidlige historie som kildeplads. Netop her adskiller området sig fra de øvrige kildepladser, hvor der ofte er tilført senere byggerier.

På grund af den tydelige landskabelige forbindelse til vandværket og de mange synlige kulturspor i landskabet, har kildepladsen en høj bevaringsværdighed og er et centralt element i forståelsen og formidlingen af omfanget af Thorsbro Vandværk.

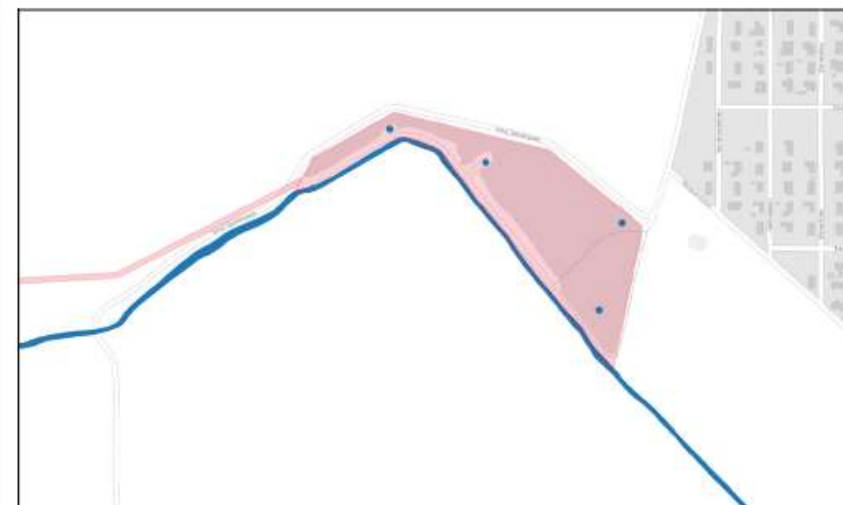
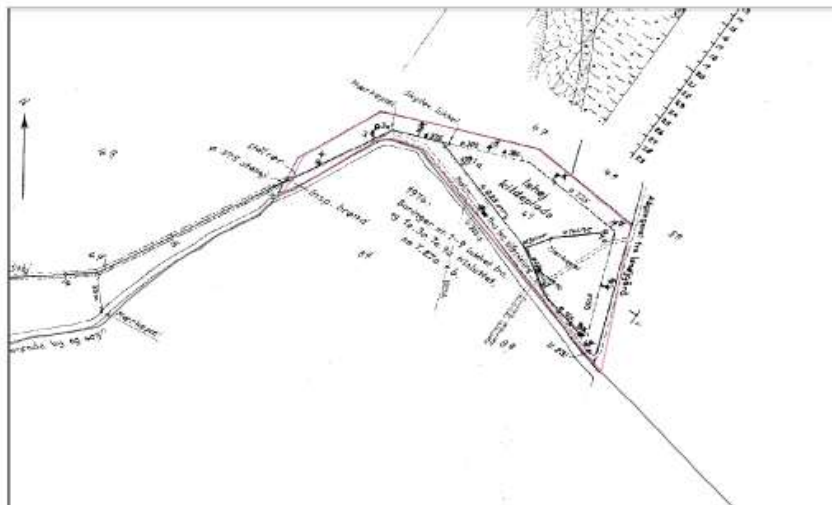
Øv. tv. Samlebrøndsbygningen, øv. th. Lille-Vejleå bundsikret, ovenfor ådalen ved Lille-Vejle å.

Værdiurdering

Ishøj kildeplads blev anlagt med hævertledninger, men blev som den først i ændret, til brøndboringer og trykledning, og vandet har, modsat de øvrige været nødvendigt at filtrere.

Kildeplads – Ishøj

Analyse

Kildepladsen som er den østligste, ligger langs Lille-Vejle å og markerer overgangen mellem Ishøj det åbne land og bebyggelse mod øst. Kildepladsen er meget anonym i forhold til den tilgrænsende bebyggelse, og opdages kun ved HOFOR skiltets tilstedeværelse.

Kildepladsen har fungeret siden vandværkets begyndelse. Den blev anlagt som hævertsystem, men da råvandet indeholder for meget jern, blev den omlagt til rensning i iltning- og Filterbygningen på selve vandværket, som den eneste kildeplads i Ishøj kommune.

Tilsvarende adskiller denne kildeplads sig fra de øvrige ved at ligge for nede ad å-strømmen i forhold til vandværket. Sammen med den tætte placering ved Ishøj begyndende bebyggelse, er den dermed et vidnesbyrd om det geografiske omfang af vandværkets indvindingsopland, som fra starten er gået på tværs af de landskabelige og geografiske strukturer.

Vurdering

Ishøj Kildeplads er i dag begrænset synlig i landskabet, og det tilknyttede kulturlandskab er ikke nemt at opfatte. Mens kildepladsen med dens få tilknyttede elementer er autentisk for den aktuelle drift af vandværket, er dens integritet med tiden blevet relativt lav, idet bebyggelsen i Ishøj har overlejret dele af kildepladsen. Kildepladsens forståelses- og formidlingsmæssige værdi er i dag relativt lav, og området er ikke i et kulturhistorisk eller formidlingsmæssigt bevaringsværdigt.

Øv. Tv. afslutning på kildeplads Ishøj, øv. th. Lille-Vejle å. Ovenfor Ishøj Kildeplads.

Værdiurdering

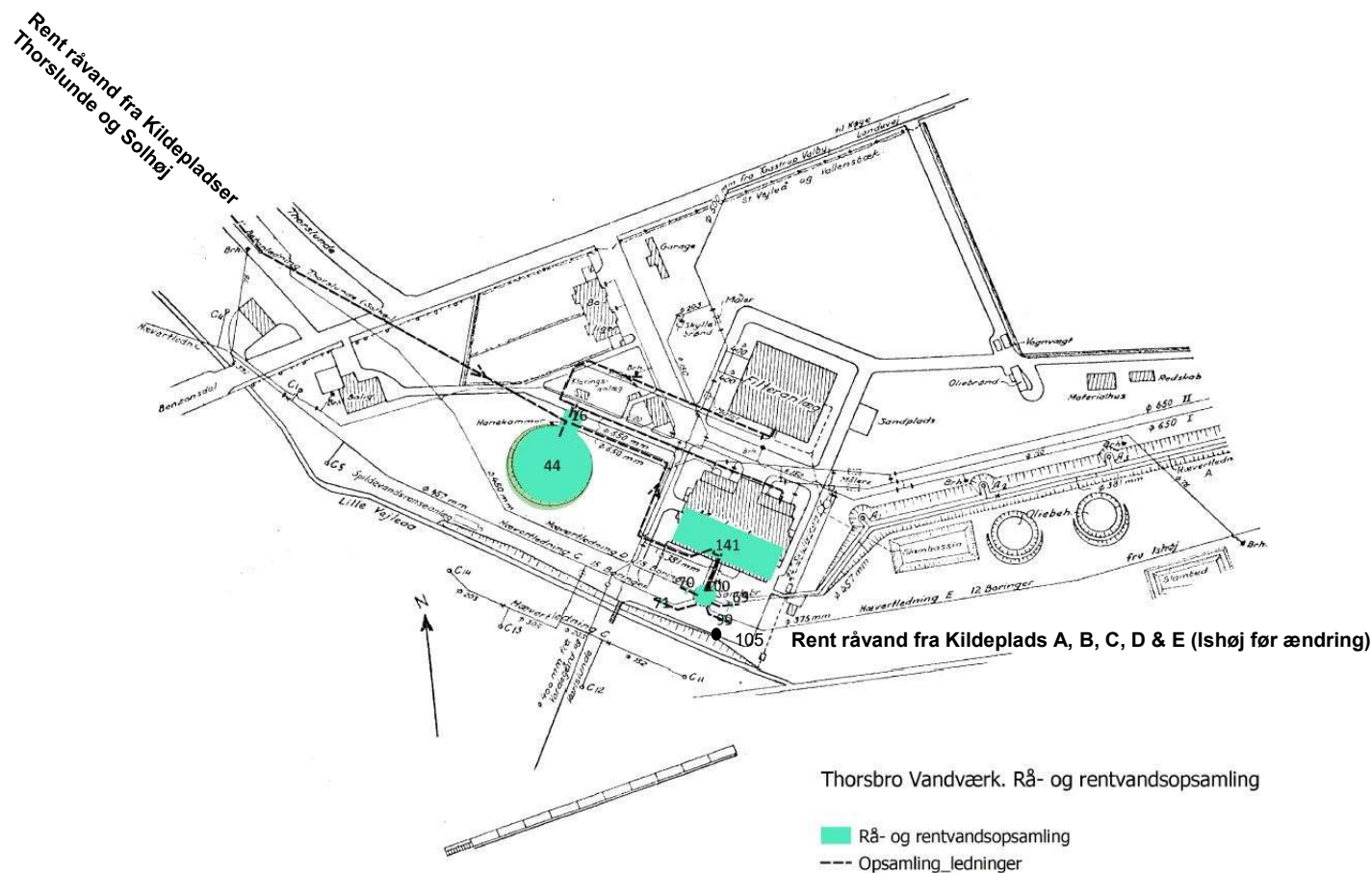

Samlebrøndsbygning, Tunnel og Brøndkælder i Maskinhuset samt Hanekammerbygningen og Rentvandsreservoiret er alle fra 1906-08 og centrale elementer i rå- og rentvandsopsamlingen på Thorsbro Vandværk. Fra reservoiret sendes vandet til forbrugerne. Funktionerne ophøre i 2023.

Alle bygninger vurderes at have høj bevaringsværdi.

D. 18-11-2021

Thorsbro Vandværk – Rå- og Rentvandsopsamling

100 Samlebrønd, 141 Brøndkælder, 15 Hanekammerbygning, 44 Rentvandsreservoir, 69 70 71 og 99 Hævertledning A, C, D, E (Ishøj) til Samlebrønd. Mellem 100 og 141 er den underjordiske tunnel. 105 Målerbrønd Hævertledning B.

Analyse

Rå- og rentvandsopsamlingen har siden etableringen af vandværket været dets mest centrale tekniske funktion, idet vandværket netop har virket som det centrale bindeled mellem kilderne og forbrugerne i den anden ende af forsyningsnettet. Funktionerne er kendetegnet ved sine centrale tekniske bygninger i den karakteristiske arkitektur og nyskabende betonkonstruktioner.

Det rene vand der skal sendes ind til forbrugerne, opsamles via Hanekammerbygningen i Rentvandsreservoiret. Begge er opført i 1906-08. Rentvandsreservoiret er konstrueret efter datidens allernyeste armerede betonarmeringsprincipper Hennebique. Fra Kildepladsen omkring værket (A, B, C, D, og oprindelig også E) opsamledes råvandet i Samlebrøndsbygningen, løb via tunnellen til Brøndkælderen i Maskinhuset og videre til Rentvandsreservoiret. Solhøjvandet kom direkte til rentvandsreservoiret via den store 3 fods betongravitations ledning.

Alle de oprindelige vandværksfunktioner i denne del af vandværket erstattes i 2023 af det nye vandværk.

Vurdering

Rå- og rentvandsopsamlingen har grundlæggende ikke ændret karakter siden vandværkets opførelse, og de tilknyttede bygninger og tekniske anlæg står dermed som et meget tydeligt autentisk vidnesbyrd med en høj integritet. Her er vandværkets tekniske funktioner netop meget tydelige; eksempelvis i hanekammerbygningen, hvor forbindelserne til flere kildepladser løber sammen. Derfor besidder disse bygninger og installationer en høj formidlingsevne og en høj bevaringsværdighed.

Netop de intakte bygninger med deres funktioner og omgivelser udgør de bærende bevaringsværdier vedrørende denne funktion.

Øv. tv Samlebrønd, Øv.th. tunnel, Rentvandsreservoir under jorden foran Hanekammerbygning.

Værdivurdering

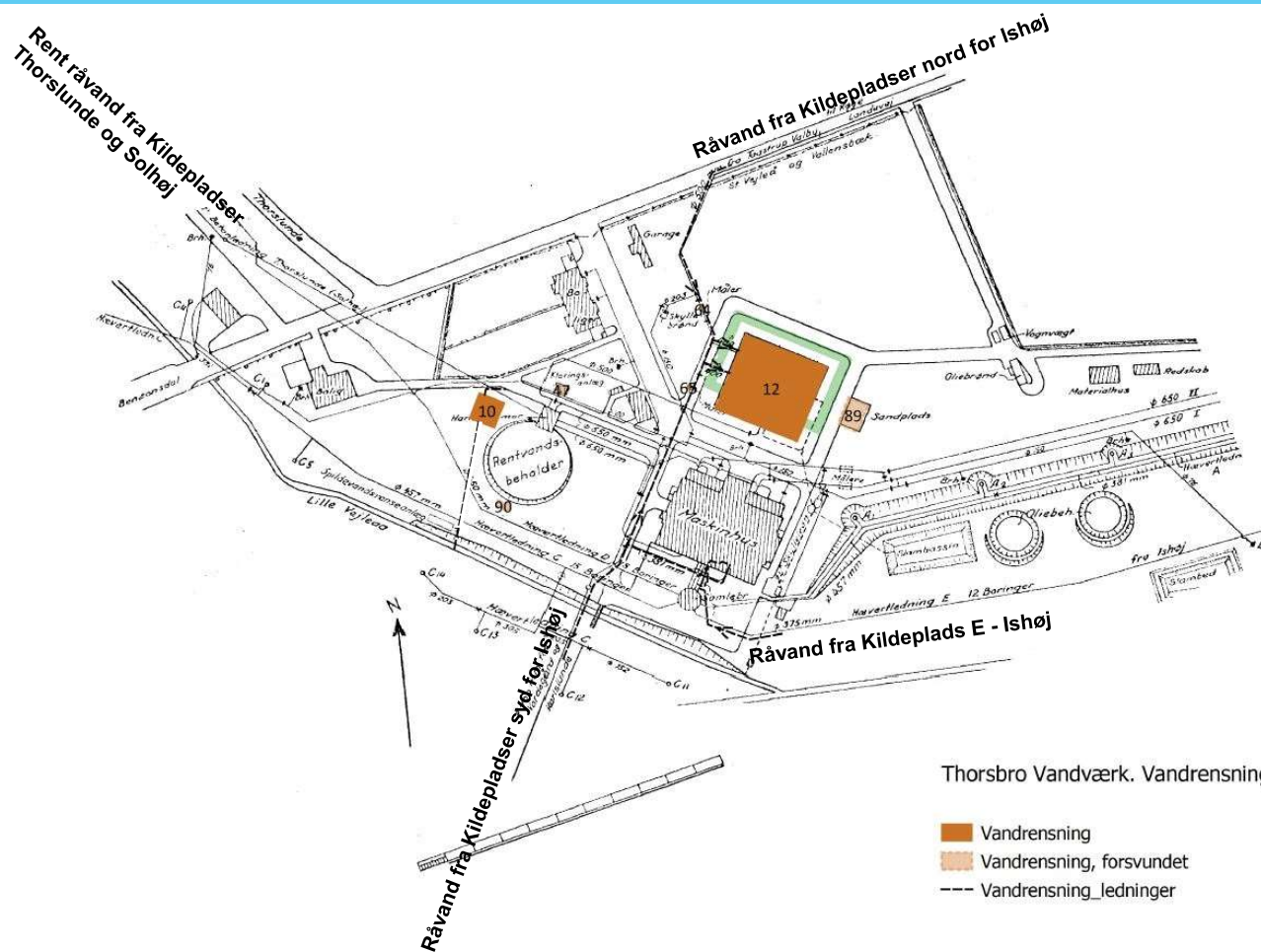

Iltnings- og filterbygningen (12) fra 1924 er en central og fortsat fungerende bygning.

Det var Danmarks første åbne hurtigfilter, opført efter de nyeste konstruktionsprincipper.

Iltnings- og Filterbygningen vurderes at have høj bevaringsværdi.

Thorsbro Vandværk – Vandrensning

12 Iltnings- og Filterbygning 1924, 10 Iltningsbygning 1985, 89 Sandplads for filtermateriale.

Analyse

Op gennem tiden er kravene til drikkevandets kvalitet, udseende og smag vokset. Selvom vandet fra kildepladserne er af en meget høj kvalitet, er vandet ikke mindst siden 1920'erne blevet rensat og filtreret efter forskellige metode.

Som lunger og nyrer renser Iltnings- og filterbygningen (12) fra 1924 råvandet for jern og mangan, der ellers vil danne orange belægninger på alt det rører ved. Anlægget blev nødvendigt da Kildepladserne nord for Ishøj, blev tilsluttet, og hurtigt efter tilsluttedes kildeplads Ishøj, og senere alle kildepladser syd for Ishøj. Oprindeligt var iltningen et åbent anlæg, som støjede meget når vandets faldt fra den høje bygnings tværbjælker ned i det åbne opsamlingsbassin i kælderniveau. I dag foregår iltning med HOFOR' først etablerede Coldpleat anlæg, og vandet løber nu ned under et støbt dæk over kældbassinet. Oprindeligt førtes bassin-vandet til sandfiltrene i den lave hals kælderniveau. Her sker udfældning af jern og mangan. Senere indsattes et forfilter, for bedre udfældning.

Dette var Danmarks først åbne filterbygning, der blev kopieret til mange andre anlæg i HOFOR. Bygningen gengiver klart i sit ydre udtryk, funktionen indvendigt, og den er opført efter datidens nyest konstruktionsprincipper for armerede betonkonstruktioner.

Iltnings- og filterbygningen er en meget central del af råvandsrensningen som har fungeret stort set uændret gennem de sidste 100 år. Den udgår af driften i 2023.

For vandet fra Solhøj- blev der i 1985 opført en lille iltningsbygning (10) hvorigennem vandet kom, før det blev ledt til rentvandsreservoiret. Efter opførelse af stripningsanlægget på Solhøj kildeplads, blev denne bygning overflødig.

Vurdering

Filterbygningen fremstår i dag som et centralt vidnesbyrd om den vandbehandling, som vandværket har gennemført i 100 år. Bygningens høje integritet udfordres af opførelsen af det nye vandværk, men med sine autentiske og let aflæselige funktioner, er filterfunktionerne en central og bevaringsværdig del af vandværket.

Øv. tv. Iltnings hal 1924, øv. th. iltningshus 1985, ovenfor Filterkar 1924. Vignet forrige side: Iltnings- og Filterbygning 1924.

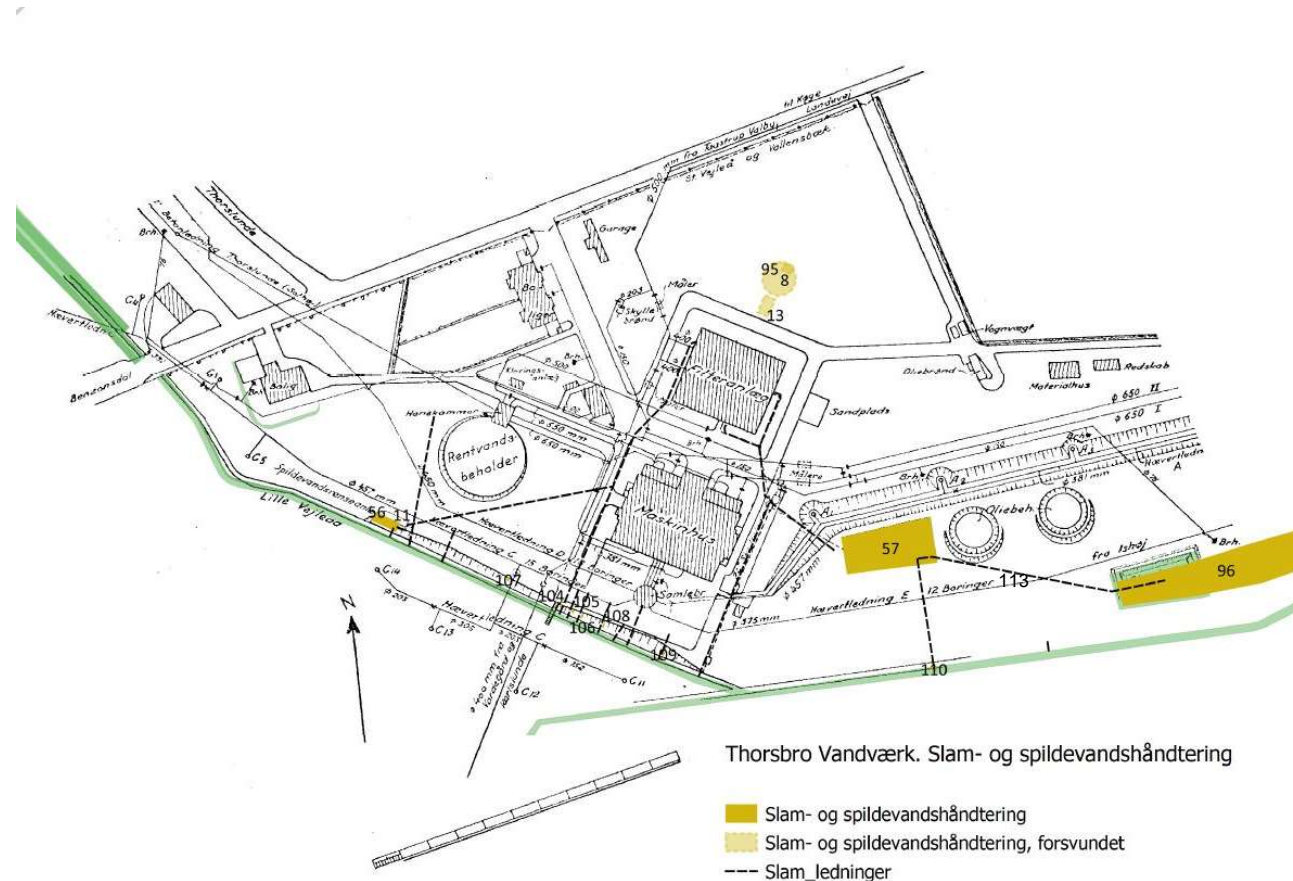
Værdiurdering

Slambassinet (57) fra 1924 og Slambed (96) håndterer affaldsproduktet fra rensning af filteranlægget, og en central del af fortælling om anlæggets funktion.

Slambassin, Slambed og udvalgte udløb har høj bevaringsværdi.

Thorsbro Vandværk – Udledning af slam mm.

57 Slambassin, 96 Slambed, 56 renseanlæg for spildevand, 11, pumpeanlæg for spildevand til Ishøj renseanlæg. Derudover flere udløb fra dræn, skylleledninger mm.

Analyse

Vandrensningen skaber en række overskudsprodukter, der siden indførelsen af filterfunktionerne i 1920'erne er blevet ført tilbage til naturen gennem Lille Vejleå.

Råvandet kan indeholde Jern og mangan, der lægger sig som orange slam og bliver til hårde belægninger på sanitet, rør og alt det kommer i kontakt med. Derfor udfældes dette af råvandet i iltning- og filterbygningens sandfiltre. Sandfilterene skal jævnligt renses, hvilket sker ved at sende vand den modsatte vej gennem filtret, og opsamle dette slamvand i slambassinet (57), som blev etableret ifm. filterbygningen, og senest er renoveret i 1948. Slammet bundfælder i bassinet og det rene overflade vand ledes i Lille-Vejleå. Slammet blev opsamlet og lagt på slambedene (96), som fortsat kan ses i terrænet. Nu sendes slammet på godkendt modtagerstation.

Slambassinet vil efter 2023 fungere som opsamling for den nye Slamkoncentrations-beholders overskudsvand.

Udover dette blev der oprindeligt udledt urensede kloak vand til åen, hvilket dog blev ændret ved etablering af renseanlæg (56) i 1924. I 1985 ændredes denne bygning til et spildevandspumpeanlæg (11) tilsluttet Ishøj renseanlæg. Derudover ledes til Lille-Vejleå også drænvand, skyllevand fra ledningsanlægget mv. (104, 105, 106, 107, 108, 109, m.fl.).

Vurdering

Vandværket store okkerrøde Slambed og udløbene i Lille Vejleå er fortsat meget tydelige kulturspor på vandværksgrunden og de er let afkodelige vidnesbyrd om de tekniske funktioner og ikke mindst om samspillet mellem vandværket og naturen. De er således bevaringsværdige indgreb i det kulturlandskab, som er skabt omkring vandværket.

Øv. tv. Spildevandsrenseanlæg, Øv. th. udløb i Lille-Vejleå fra Slambassin, ovenfor Slambassin. Vinget forrige side Slambassin

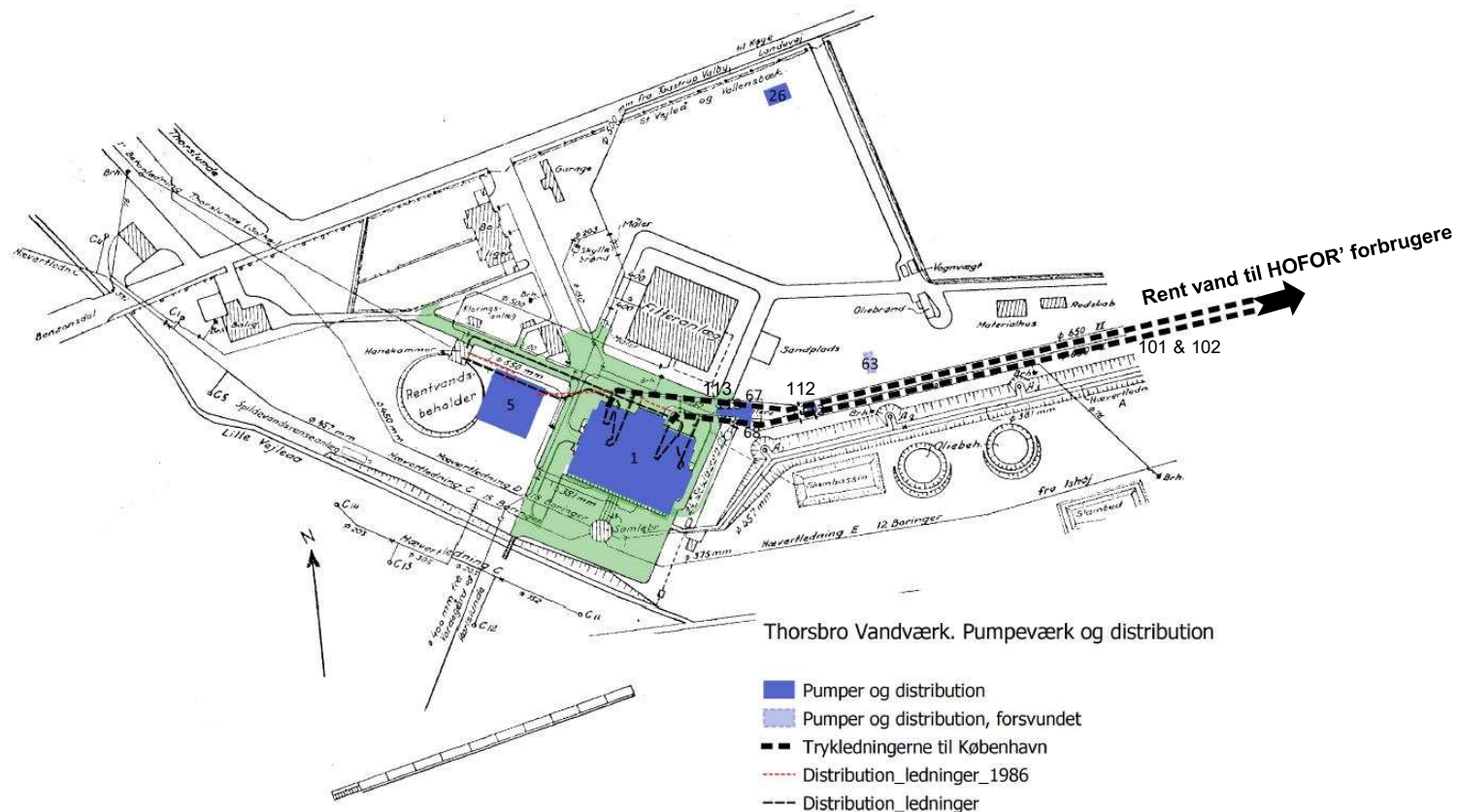
Værdivurdering

Som Hjertet i anlægget fungere Maskinhusene som pumpeværker for det rene drikkevand der skal ind til HOFOR' forsyningsnetværk.

Gl. Maskinhus (1), Målerbygværk (67-68) og trykledninger vurderes at have høj bevaringsværdi.

Thorsbro Vandværk – Distribution og Pumper

1 Maskinhus 1908, 5 Maskinhus 1985, 113 Målerbygværk på Trykledning I & II med målere 67 & 68, 63 målerbygværk Ishøj, 26 Trykforøgeranlæg for vand til Høje-Tåstrup.

Analyse

Vandværkets primære funktion har siden dets oprettelse været, at pumpe drikkevandet gennem distributionsnetværkets store vandrør, ud til forbrugerne i hovedstadsområdet.

Det gamle Maskinhus (1) har som hjertet i Thorsbro Vandværk pumper drikkevand ind til forbrugerne i HOFOR' forsyningsnetværke. Værket var det første med dieseldrevne remtrukne pumper og det indgik i fuld daglig drift i 1909. Opdateringer og seneste udskiftning af dieselmaskiner i 1934 fungerede helt frem til 1985. Alt var dubleret, således at driften ikke kunne forstyrres af nedbrud på maskinparken.

Efter 1985 overtog det nyere Maskinhus (5) overtog opgaven med eldrevne pumper, og oliedrevet nødgeneratoranlæg som forsyningsikkerhed. Dette udgår af driften i 2023.

Alt rent brugsvand blev ført ind til HOFOR' forsyningsnetværk i trykledning I og II. Vandmængden blev målt i målerbygværket (113). Dette udgår af driften i 2023, medens ledningerne fortsat vil være i anvendelse.

Endvidere er etableret et nyere trykforøger anlæg fra 1985 for drikkevandet til Høje-Tåstrup kommune samt flere andre mindre målerbygværker.

Vurdering

Pumpehusene og deres distributionsledninger er med tiden blevet udbygget med henblik på at øge kapaciteten og driftssikkerheden. I al væsentlighed fremstår disse elementer fortsat velbevarede og med en høj integritet. Ikke mindst det oprindelige maskinhus er en dominerende og let afkodelig bygning, som umiddelbart forbindes med vandværket, selvom bygningen kun delvist stadig er i brug. Distributionen af det færdig behandlede vand er vandværkets tredje ben, og det vil derfor være afgørende at bevare disse bygninger og inddrage dem i en eventuel formidling af værket.

Øv. tv. Trykforøgeranlæg, Øv. th. målerbygværk, ovenfor Maskinhus 1985. Vignet forrige side: Maskinhus 1908

Værdivurdering

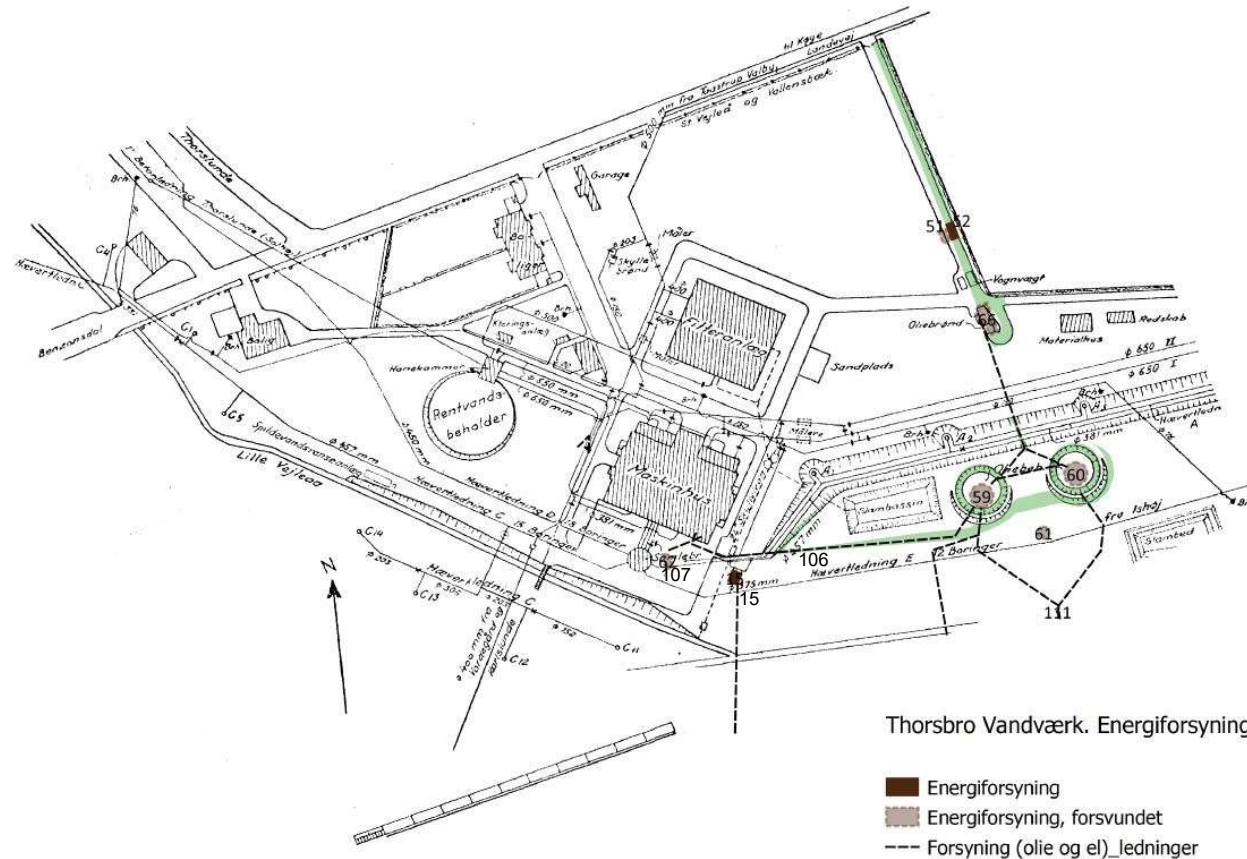

Stort set alle elementer fra olieanlægget er fjernet, dog er tilbage olieudskiller (111) ved Lille-Vejleå.

Den gamle transformerstation (15) vidner om værkets overgang til vekselstrøm.

De tilbageværende elementer vurderes at have høj bevaringsværdi.

Thorsbro Vandværk – Forsyning Olie og El

59, 60 Oliebeholdere, 111 olieudskiller, 15 Transformerstation,

Analyse

Det kræver kraft at pumpe de store mængder vand fra vandværket gennem distributionsnettet og videre til de højdebeholdere, som forsyner forbrugerne med rent drikkevand. Ved opførelsen af vandværket blev der installeret store dieselmotorer til at drive pumperne, og først i 1985 overgik pumperne til at blive drevet af el. Forsyningen med olie og senere el var en helt vital funktion for at kunne opretholde en kontinuerlig drift, og systemerne blev derfor også forsynet med en redundans, så forsyningen kunne ske gennem længere tid uden tilførsel af olie.

Dieselmaskinerne i maskinhuset blev forsynet med olie fra to store nu nedlagt oliebeholdere. Eneste synlige tilbageværende rest fra dette store anlæg er olieudskillerens udløb i Lille Vejleå.

Ved overgangen fra jævnstrøm til vekselstrøm etablerede NESA en transformerstation, som sikrede forsyning til nye regulerende brøndpumper. I det nye maskinhus fra 1985 blev i huset opstillet en transformerstation til de nye pumper, hvilket også sker for det nye Vandværk.

Vurdering

Vandforsyningen har op gennem tiden været en strategisk ressource, der skulle sikres for ikke at tørlægge København og dens indbyggere. Olieforsyningen var derfor en vital funktion i hele vandværkets teknik, der skulle sikres både i fredstid og i en krig. De få synlige spor fra disse funktioner har en lav integritet, men er samtidig vigtige og meget bevaringsværdige vidnesbyrd om mere end 100 år med en kontinuerlig drift af drikkevand til hovedstaden, som i hele driftsperioden kun kortvarigt har været afbrudt. Historien er umiddelbart svært afkodelig i de endnu eksisterende kulturspor på vandværksgrunden, og den skal derfor aktivt formidles til offentligheden.

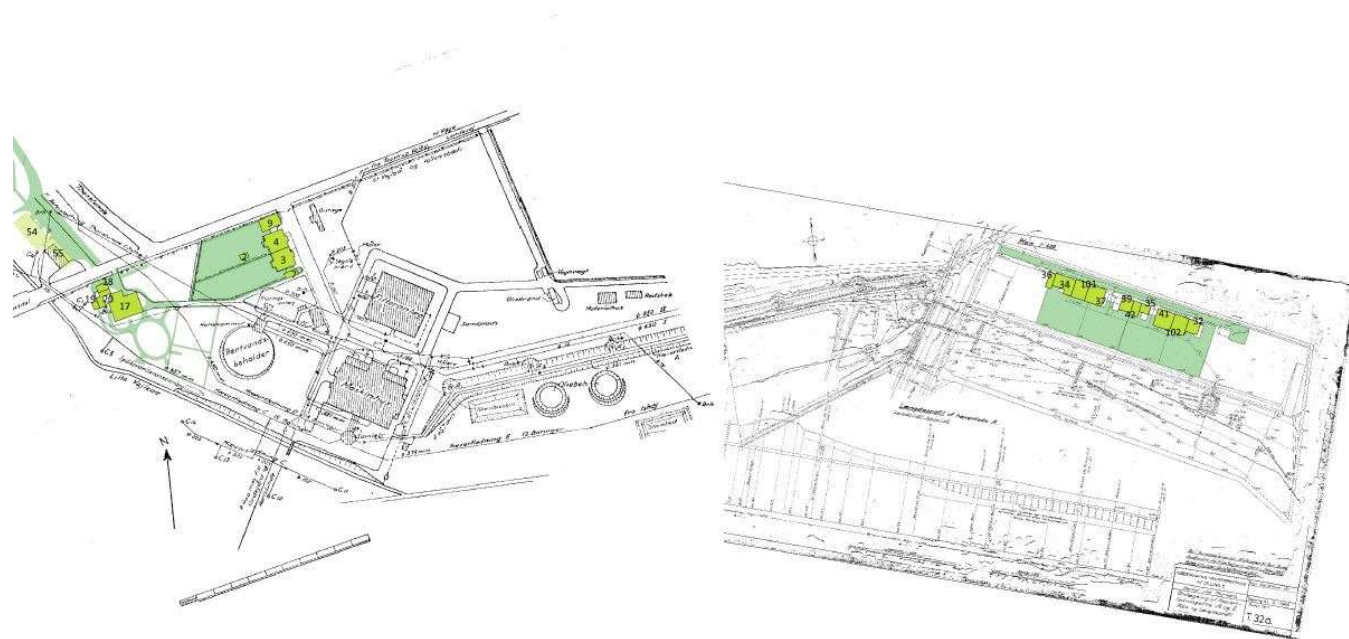

Øv. tv. Olieudskiller, Øv. th. Tavle i Maskinhus 1909, ovenfor Transformerstation. Vignet forrige side: Transformer

Thorsbro Vandværk skulle fungere som et ensomt skib lang fra land, og derfor nyopførtes flere tjenesteboliger med størrelse efter rang.

Alle Tjenesteboliger vurderes at have høj bevaringsværdi.

Thorsbro Vandværk. Tjenesteboliger

- Tjenestebolig
- Tjenestebolig, forsvundet

17 Førstemesterbolig, 3 & 4 Andenmester- og Brøndmesterbolig, Boligerne øst for Køgevej blev kaldt Frederiksberg boligerne. 55 & 56 Store mølle blev ombygget til tjenesteboliger.

Analyse

Thorsbro Vandværk blev anlagt hvor drikkevandet var tilgængeligt i undergrunden; langt ude på landet, med en dagstransport ind til hovedkontoret i København. Samtidig skulle værket kunne fungere døgnet rundt, og der var derfor nødvendigt, at en stor del af det centrale mandskab boede tæt på værket, som man kendte det fra andre offentlige og militære installationer.

Driften krævede højt uddannet personale, de blandt andet blev rekrutteret fra søfarten, og som derfor var tilflyttere. Det tyndtbefolkede område kunne ikke absorbere de mange nye medarbejdere, og Københavns Vandforsyning opførte derfor to beboelsesområde med i alt 21 tjenesteboliger til vandværkets nøglepersonale og deres familier. Disse flyttede ud i nyopførte tjenesteboliger der havde størrelse efter medarbejderens rang i det meget hierarkiske tjenestesystem.

Boligerne var i brug for vandværkets personale frem til 1990'erne, hvor nye beskatningsregler for tjenesteboliger gjorde det mindre attraktivt at have en tjenestebolig. Boligerne er fortsat eksisterende, men er i dag frasolgt.

Vurdering

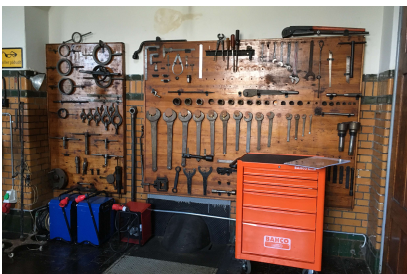
De boligområder langs vandværksgrunden og længere mod øst står i dag som meget karakteristiske vidnesbyrd om vandværkets sociale og arbejdsmarkedsmæssige indflydelse på det lille lokalområde. Trods frasalget er boligerne fortsat relativt velbevarede med en høj integritet og er gennem deres typiske arkitektur tæt forbundne med vandværkets øvrige bygningsmasse.

Tjenesteboligerne udgør dermed en meget bevaringsværdig helhed, der er med til at anskueliggøre og formidle vandværket som en selvfungerende enklave midt i Ishøj Kommune.

Øv. tv. Frederiksbergboliger, øv. th. Førstemesterbolig, ovenfor Anden og Brøndmesterboliger. Vignet forrige side Anden og brøndmesterbolig:

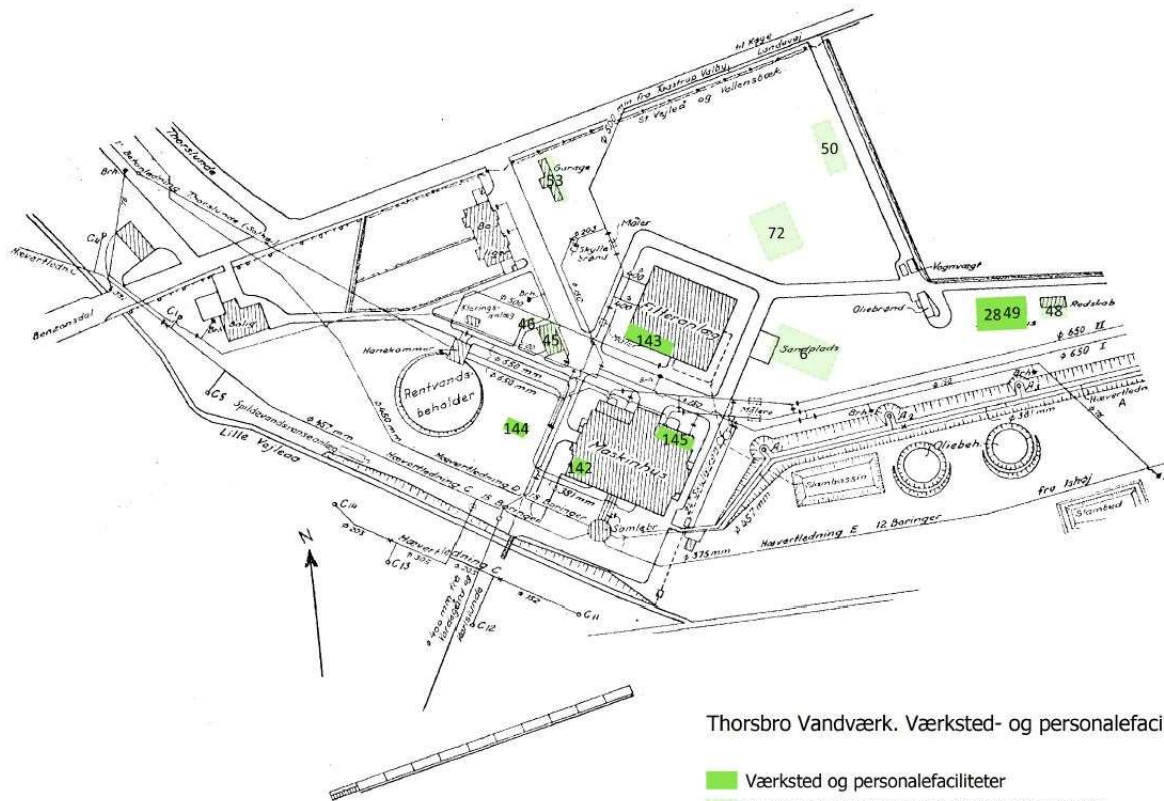
Værdivurdering

I det gamle maskinhus kan man fortsat lugte og se det gamle værksteder, medens den nyere folkebygning nu er nedrevet.

De tilbageværende værkstedsfunktioner i Maskinhus, Iltning- og filterbygning vurderes at have høj bevaringsværdi, øvrig har middel værdi.

Thorsbro Vandværk – Værksteder og Personalefaciliteter

Thorsbro Vandværk. Værksted- og personalefaciliteter

- Værksted og personalefaciliteter
- Værksted og personalefaciliteter, forsvundet

28, 49, 144, 145 værksteder og lager.

45, 46, 53, 142, 143 personalefaciliteter.

Analyse

Thorsbro Vandværk fungerede og skulle være bemandedt døgnet rundt, året rundt og har været det i mere end 100 år. I tilknytning til vandværket er der derfor opført en række støttefunktioner til personalet og til at sikre vandværkets uafbrudte drift.

Da vandværket skulle være selvforsynende når dieselmaskinerne skulle repareres og vedligeholdes blev der etableret værksteder (145) med al nødvendig materiel. Der blev etableret toiletter og baderum for de ansatte. De tilflyttede familier kunne én gang om ugen få et varm brusebad her. Funktionerne er fortsat intakte.

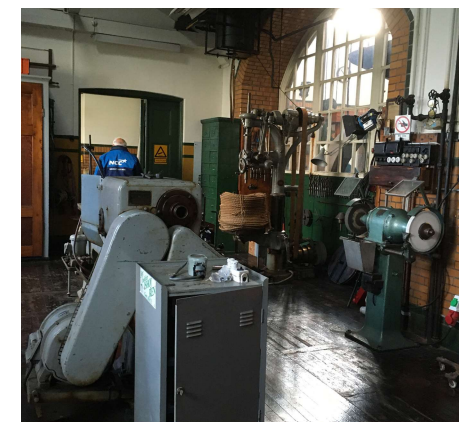
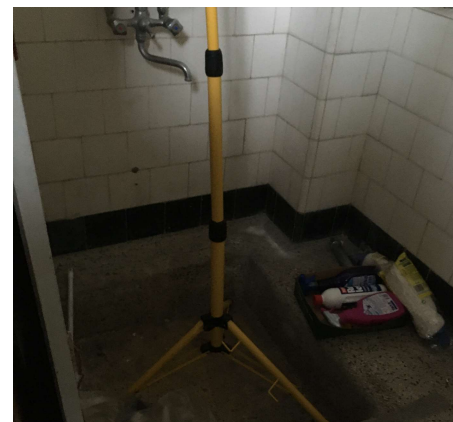
Ved bygning af Iltning- og filterbygningen (143) og ved senere ombygning blev der ligeledes etablere personale omklædning mv.

I 1985 opførtes en folkerumsbygning (6) med moderne kontor og personale faciliteter. Denne er i dag nedrevet, da den lå hvor det nye Vandværk opføres.

Vurdering

Særligt værkstedsfaciliteterne i maskinbygningen fremstår i dag som en autentisk tidslomme, hvor integriteten primært kan påvirkes af stedets museumsvirksomhed. Værkstederne vidner om stedets høje tekniske standard og håndværksmæssige faglighed, men også om, at medarbejderne havde god tid til at holde alting i bedste stand. Generelt er værkstedsfaciliteterne på vandværksområdet et centralt, let afkodeligt og meget bevaringsværdigt aspekt af stedets kulturhistorie.

Med omdannelserne og automatiseringen af vandværkets drift er der med tiden blevet mindre brug for personalefaciliteter, og de mest karakteristiske bygninger fra disse funktioner er nu nedrevet.

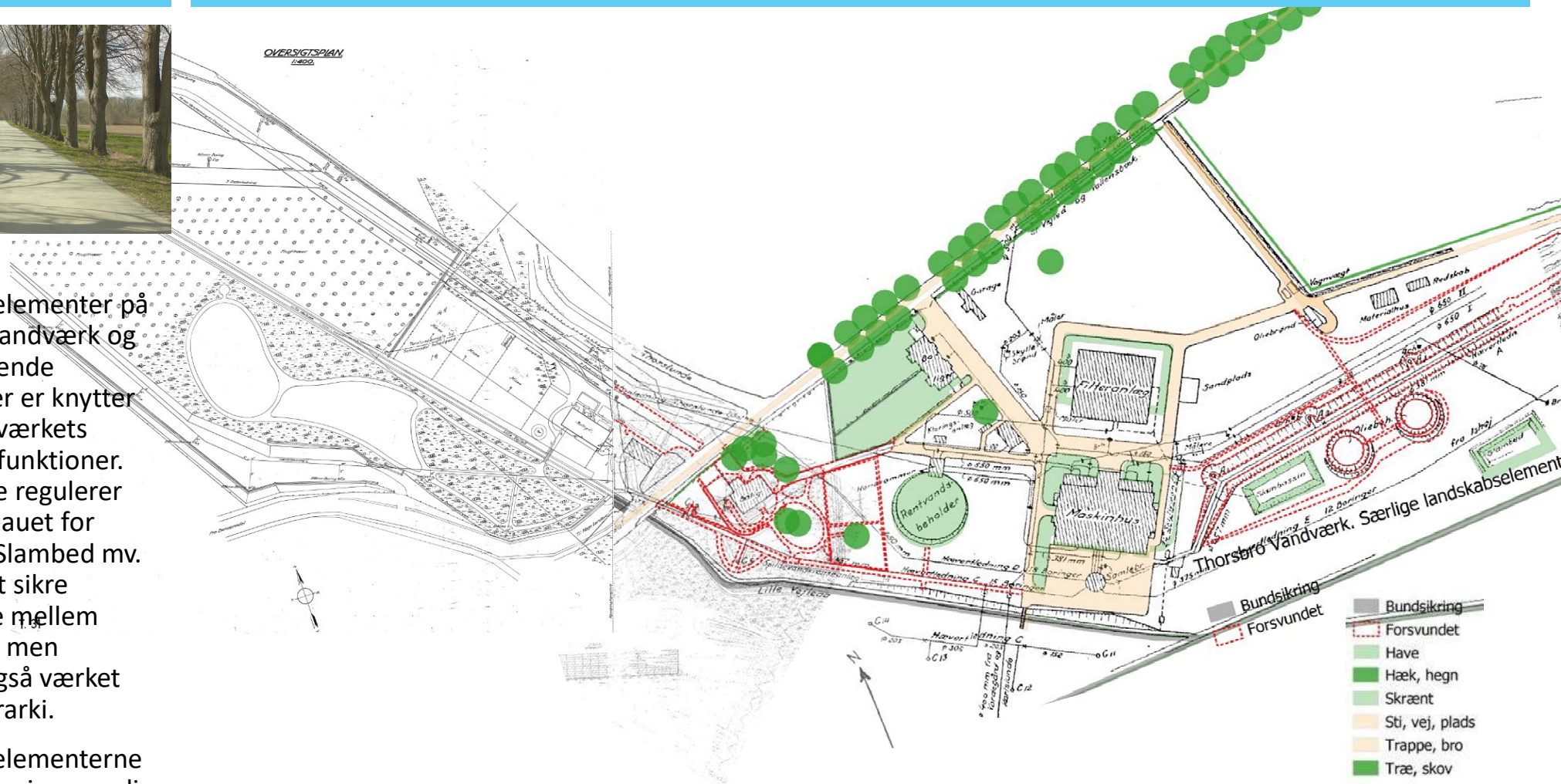

Øv. tv. Baderum Gl. Maskinhus 1908, Øv. th. værksted gl. maskinhus, ovenfor Folkerumsbygning (nedrevet) Vignet
fjorrigge side: Værksted gl Maskinhus.

Landskabelementer på Thorsbro Vandværk og de nærliggende kildepladser er knyttet sig til vandværkets forskellige funktioner. Skrænterne regulerer terrænniveauet for ledninger, Slambed mv. Stisystemet sikre forbindelse mellem funktioner, men afspejler også værket sociale hierarki.

Landskabelementerne har høj bevaringsværdi.

Analyse

Vandværksdriften knytter sig tæt til landskabet. I den store skala følger kildepladsernes placering de geologiske forhold, indvindingen påvirker grundvandsniveauet og vandindvindingen beskyttes af lovgivning, som er med til at regulere landskabsudviklingen i hele regionen, f.eks. Begrænsninger på dyrehold

Vandindvindingen sætter sig også spor i landskabet i form af større terrænreguleringer og –pleje. F.eks. Skrænter og grøfter omkring hævertledninger og den bundsikrede år, gamle frugtplantager og klippede græsbaner. Vandindvindingslandskabet skaber også offentlige stiforbindelser, som f.eks. Trampestien langs Ll. Vejleå. Lokal lodsejer etablerer private broer over åen for at koble sig til stien.

Omkring vandværket er landskabet særlig præcist og afspejler den orden og struktur som var nødvendig for vandværksdriften. De geometriske anlagte grus pladser og stier, som forbinder de forskellige anlæg i lige, logiske linjer, er kantet med cementsten. Træer, hæk og græs blev omhyggeligt klippet. Vandværkets sociale betydning og hierarki afspejles f.eks. i den herregårdslignede allé og i førstemesterens engang fint anlagte have, selvstændige adgang og den direkte sti mellem haven og maskinhuset.

Vurdering

Landskabet er en fuld integreret del af vandværksdriften, som både afspejler tekniske sammenhænge og vandværket som en selvstændig social institution.

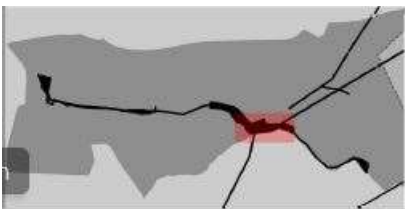
Landskabet er, både på regionsniveau, som terrænbearbejdning og i de tilbageværende detaljer (gamle frugttræer, sti, stakitter og hække og kantsten) et umisteligt element af vandværkets teknik – og kulturhistorie. Det har tillige høj oplevelsesværdi, og fungerer også i dag som lokal infrastruktur.

Terrænplejen på kildepladserne er lovbestemt, og derfor er de aktive kildepladser stadigvæk lette at genkende. Til gengæld er det mandskabskrævende vedligehold af terrænet ikke mere nødvendigt for driften og forsvinder mere og mere.

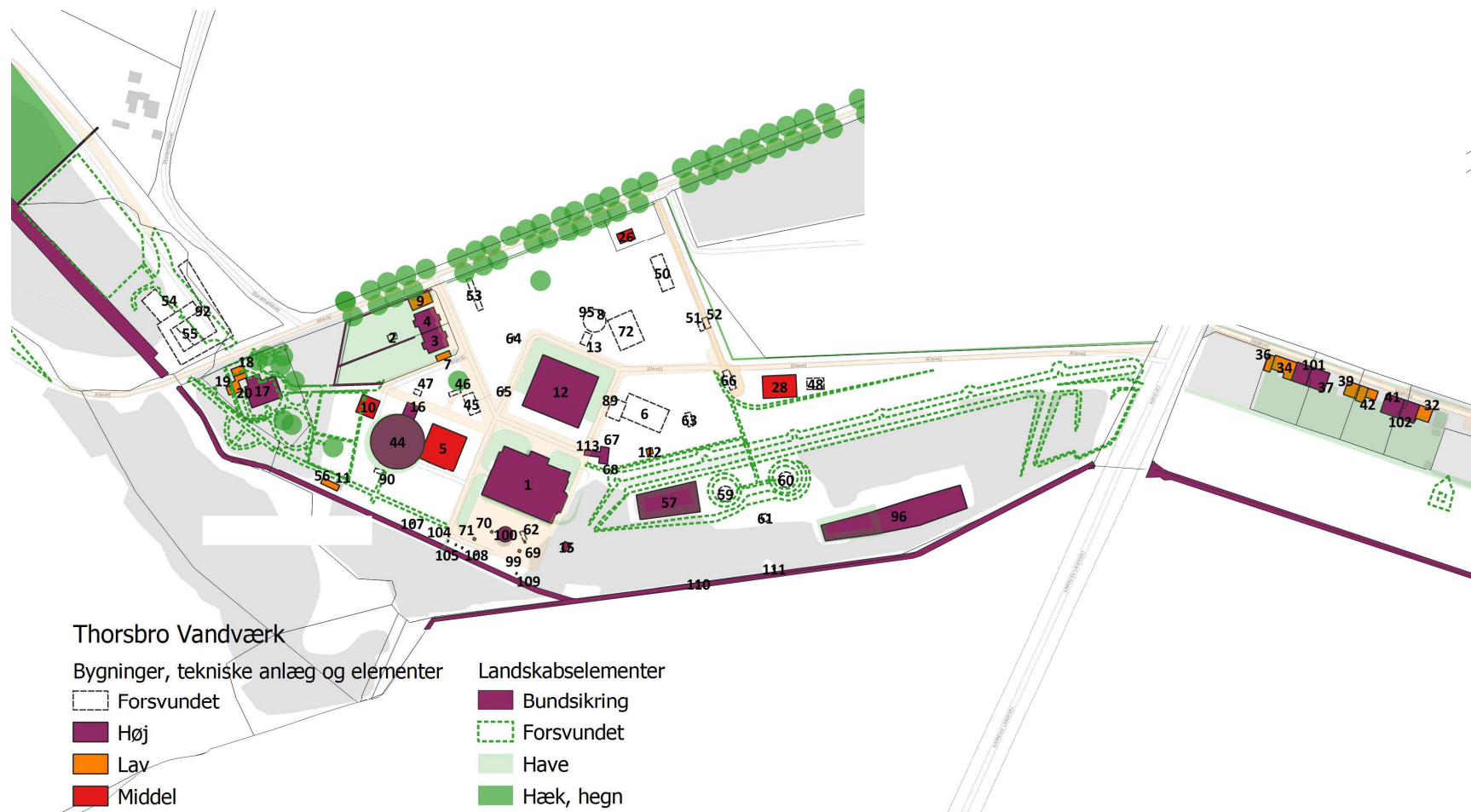
Øv. tv. Klippet græs ved kildeplads C. Øv. th. Cementkant langs sti på Thorsbro vandværk. Nederst: Sidste rest af det stakit ved Solhøj kildeplads, som har omkranset hele kildepladsen og blev tjæret hver år, samt et gammelt skilt med 'adgang forbudt'. Tilsvarende eller en klippet hæk har stået omkring Thorsbro vandværk og de øvrige kildepladser.

Værdiurdering

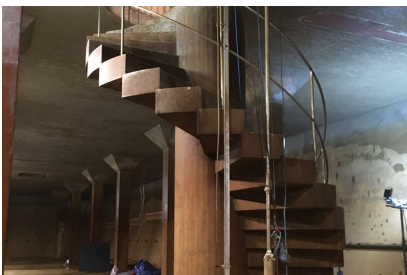

Thorsbro vandværks forskellige elementer (landskab, bygninger og tekniske anlæg) har stort set alle en høj værdi. Tilsammen fortæller de historien om hvordan vandværksdriften har fungeret og udviklet sig over mere end hundrede år, fra den moderne dieseldrevne vandindvinding begyndte til i dag. Det er det eneste vandværk i HOFOR med så lang og kompleks historie.

Thorsbro Vandværk – samlet

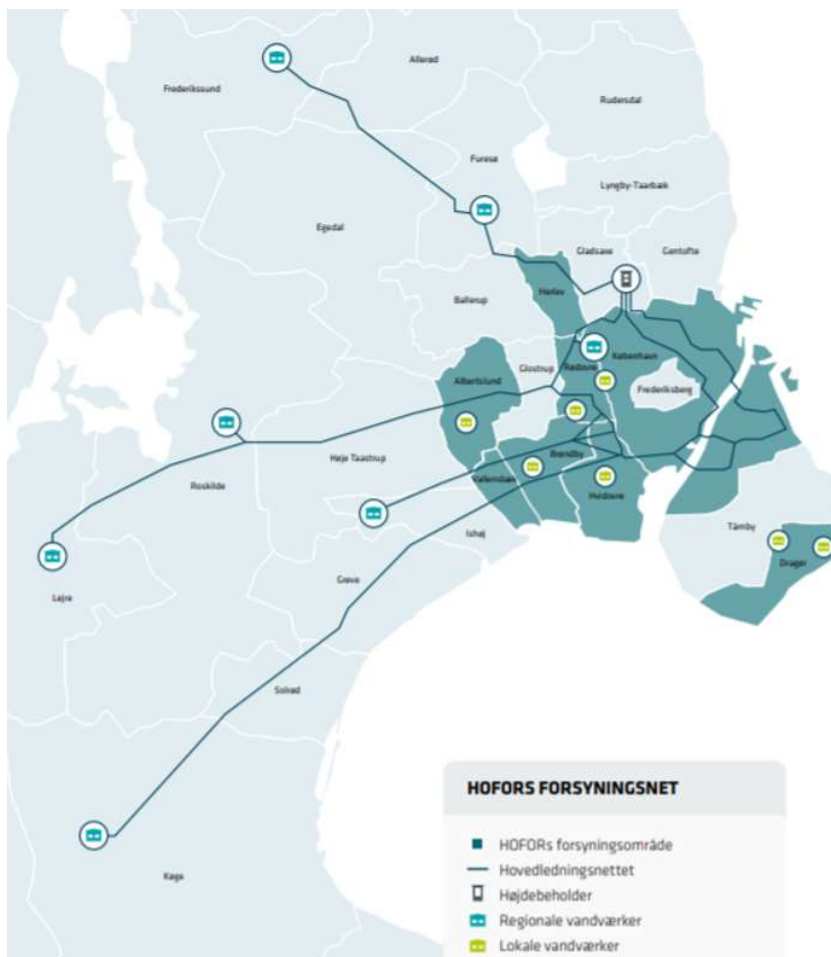

Værdivurdering

Det rene drikkevand ledes ind til forbrugerne og til de store fredede underjordiske vandbeholdere på Tinghøj reservoiret.

HOFOR' distributionsnet

HOFOR' forsynings netværk. Kilde: HOFOR' hjemmeside.

Analyse

Distributionen af det rene drikkevand fra kildepladserne ved Thorsbro er det tredje og centrale ben i vandværkets funktioner siden oprettelsen og helt frem til i dag.

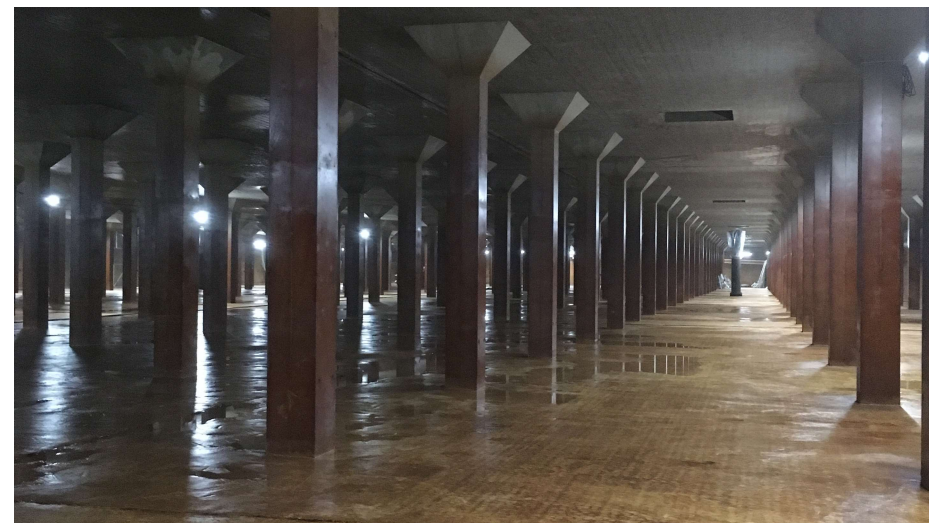
Det rene drikkevand fra Trykledning I og II blev oprindeligt ført fra Thorsbro Vandværk ind til Frederiksberg til Valby Bakkes overdækkede vandreservoir og til Brønshøj højdebeholdere. Førstnævnte er i dag benævnt Cisternerne og fungerer som udstillings- og kunst hal, og sidstnævnte er nedrevet.

Da højdebeholderen på Tinghøj stod færdig med de første reservoirer, blev vandet b.l.a. ledt herind. Tinghøj vandreservoirer fungerer fortsat i dag som bufferbeholdere for drikkevandet i København. De er fredede.

Vurdering

Der er kun enkelte synlige elementer af distributionsnettet i Ishøj Kommune. Disse består i al væsentlighed af særligt sikrede ventilhuse langs de store trykledninger.

Aspektet er dog væsentligt og bevaringsværdigt, idet distributionen af rent drikkevand er central for forståelsen af hele historien. Selvom der principielt sidder en lille gren af formidlingen i enhver vandhane i København, er det værd at overveje en yderligere fremhævelse af en synlig del af trykledningerne.

Øv. tv. Tinghøj rentvandsreservoir i Gladsaxe, Øv. th. Tinghøj nedgangshus, ovenfor Tinghøj Reservoir. Vignet forrige side: Tinghøj nedgangstrappe